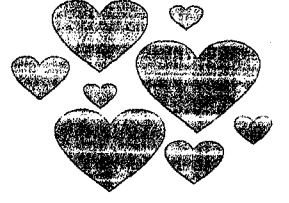
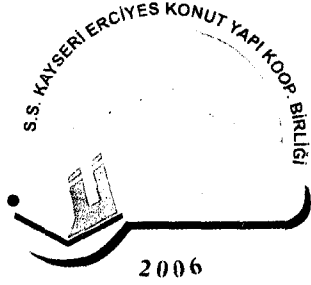

GÖKBAYRAK

Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Yayını-Kayseri

Kayseri'nin Doğam Güneşi

*Fuar - Havaalanı Yolu Üzeri
Deprem Yönetmeliğine Uygun
Lüks Daireler...*

150^{m²}
360 YIL Taksitle

125^{m²}

Yüklenici Firması

ERKUT İNŞAAT
YAPI ENDÜSTRİ SAN. VE TİC. A.Ş.

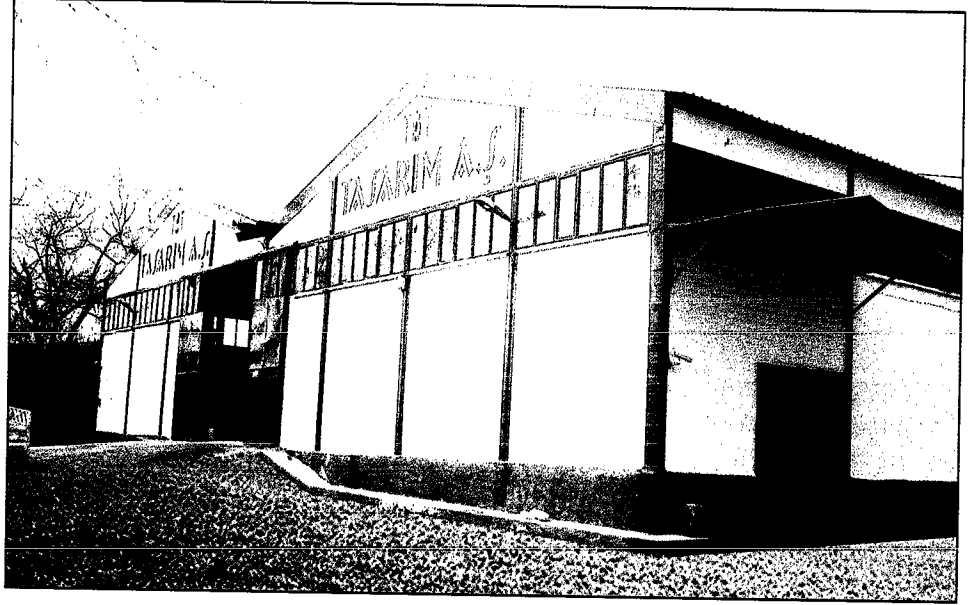
Merkez :
Seyrani Mah. M. Kemal Paşa Bulv.
Başaklı Sokak No.255 KAYSERİ

Yanıköğlü Mah. Ertuğrul Cad.
Üçler İş Merkezi No : 5 / 1 KAYSERİ
Tel: +90.352.232 61 73
Fax : +90.352.222 35 52
www.erkut.com.tr

Tel: 0.352.338 15 60 - 339 82 88 - 339 88 66

MERKEZ

DEPO

T&T TASARIM A.Ş.
Tesisat, Yapı ve İnş. Mal. San. ve Tic. A.Ş.

Merkez : Güllük Mah. Nazimbey Cad. No.16/A 38050 Melikgazi/KAYSERİ
Tel. : (0.352) 320 68 91 - 92 (pbx) Fax : (0.352) 320 68 93
Depo : Hacılar Yolu 3. Km. 38050 Melikgazi/KAYSERİ
Tel. : (0.352) 343 06 56 - 343 04 14 Fax : (0.352) 343 04 14
www.ttyapi.com

www.ttyapi.com

GÖKBAYRAK

YIL 14 Sayı 10 MART-NİSAN 2007

SAHİBİ
KAYSERİ DOĞU TÜRKİSTAN
KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ
GENEL MERKEZ ADINA
Seyit TÜMTÜRK

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Ebubekir TÜRKSOY

Edisyon
M. Dursun SÜYDÜNLÜ
sdhtr@gokbayrak.com

YAYIN KURULU
Yönetim Kurulu

BAŞLAMA YERİ
KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ
GENEL MERKEZİ / KAYSERİ/TÜRKİYE

YAPIM, REKLAM ABONE ve DAĞITIM SORUMLUSU
Oktaay BOZKURT

oktaybozkurt@gokbayrak.com

Capit 0 535 461 33 93

YILLIK ABONE

Yeni İki : 20.YTL

Rasmi Abone : 60.YTL

Avrupa : 25 EURO - Diğer Ülkeler : 30\$

YILLIK İÇİ POSTA ÇEKİ

Oktaay Bozkurt : 031210416

YURT DIŞI
KAYSERİ DOĞU TÜRKİSTAN KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ
İs. Bulvarı - Kayseri Merkez Subesi
T.C. 38000 YAKARLI - İLİS - 38000 KAYSERİ

Hoca Ahmet Yesevî'nin Türkiştân Evi'nin 441. Sk. 28/A
KAYSERİ - KAYSERİ İLİ - TÜRKİYE

Tel: (0352) 337 35 04 Fax: (0352) 337 35 04

e-mail: www.gokbayrak.com www.uisiur.com

E-mail: gokbayrak@gokbayrak.com

ISSN 1303-5282

Baskın

DOĞUS
OSET MATEBAACHLIK LTD. ŞİT.

Çarşamba, Sırtak, 2007, 10. Sayı, 10. Sayı, 10. Sayı
10. Sayı, 10. Sayı, 10. Sayı, 10. Sayı
www.dogusmatbaachlik.com.tr

Yayıncıların gazetesini zorunluluğu yazana kadar, Cumhuriyet gazetesini yayıncıların
veya yayıncıların adı ile değil, İstisna zikredilerek ikâz edilebilir.

YURT DIŞI TEMSİLCİLİKLERİMİZ

Almanya	Doğan İsa	00 49-179 651 98 80
Almanya	Dişad Hazneci	00 49 172 999 23 32
Avustralya	Hüseyin Hasan	00 411 492 01 19
Amerika	Nury Turkel	00 202 255 68 48
Amerika	Gulametin Pahta	00 516 542 46 69
İngiltere	Enver Tohti	044 078 631 180 77
Hollanda	Nurettin Atabay	0031 207 104 628
Hollanda	Sadıkhan Seley	00 6 458 58 110
İsviçre	Karahan Endilli	0041 78 79 54 707
Kanada	Muhammed Tohti	00 416 882 49 08
Kazakistan	Khahriman Golanberdi	0073272 - 280670
Kırgızistan	Rozimehmet Abdunbakiev	00986-312-240616
S. Arabistan	Sirajiddin Azizi	00966 54511612

YURT İÇİ TEMSİLCİLİKLERİMİZ

TEMSİLCİLİKLERİMİZ	ADI SOYADI	TELEFON	FAX	CEP TEL
Genel Merkez	Oktaay Bozkurt	0.352 339 39 66	0.352 337 35 04	0.535 461 36 93
Ankara Şube	Hayrullah Efendiçil	0.312 319 54 72	0.312 319 54 72	0.535 735 05 40

İçindekiler

Seyit TÜMTÜRK/ DUK Bşk. Yrd: Çin'in Uygurlara yönelik tarihten silme politikası 04

Fatih Uğur/Gazeteci-Yazar: Ahmet Türk'ün OrtaAsya rüyası 05

N.T.Tarimi/ Azerbaycan:Özbekistan da Türklerin Diaspora; Uygurlar 07

AHMET MİROĞLU/Yazar-Semerikand Dergisi: Çin Esaretinde Ezilen Bir İslam Ülkesi: Doğu Türkistan 10

Haberler 13

Yrd. Doç. Dr. Yılmaz POLAT/Fatih Üniversitesi İstanbul Meslek Yüksekokulu Öğretim Üyesi: Doğu Türkistan İslam Cumhuriyeti (1944-1949) Cumhurbaşkanı Alihan Töre SAGUNI'nin Mayıs 1945 Gulca Nutku 21

Mehmet GÜLÜM /Araştırmacı-Yazar: Uygur Türklerinin çilesi 25

Faruk KELEŞTİMUR/Mavi Gözlü Yar 27

M.Emin BUĞRA Şarkı Türkistan Tarihi 28

Istanbul	Mehmet Dönmez	0.543 849 49 49	0.538 743 00 00
Istanbul	Gürhan Atan		0.558 536 49 77
Izmir	Ali Çiğir		0.536 410 87 48
Gaziantep	Gör. Dr. Mustafa Mete		0.532 553 78 89
G. Arslan/İslihye	Yusuf Yıldızgil		0.537 365 04 27
Sinop/Böyübat	Cemal Yarıkel		0.543 483 61 57
Ş.Urfa	Yusuf Türkmen		0.543 551 05 20
Samsun/Bafra	Ahmet Dost		0.505 246 64 39
Sivas	Kürşad Özkaynar		0.505 212 90 35
Elazığ	Tuna Ercan		0.532 515 10 90
Malatya	Serkan Köpük		0.532 737 60 27
Konya	Fevzi Atılgan		0.505 728 37 92
Konya	Alev Ayyıldız		0.544 585 13 26
Kocaeli/Dağlırmendere	Burak Kürsarı		0.532 280 92 87
Niğde	Doç. Dr. Ramzi Küçük		0.536 467 09 19
Kahramanmaraş	Ömer Topal		0.542 875 64 10
Antalya	Cemalsetin Emec		0.505 880 23 44
Kırşehir	Recep Ali Gündüz		0.544 673 45 77
Mucur (Kırşehir)	Hakan Karakaya		0.544 614 78 14
Erzurum	Serdal Bostancı		0.537 843 33 31
Çorum	Ahmet Salim Altıntaş		0.505 342 99 88
Adıyaman	Yaşar Oğun		0.538 628 46 89
Bursa	Tayfun Keremli		0.535 624 04 84
Sakarya	Serkan Tan		0.535 323 43 94
Burdur	Cemal Tören		0.544 255 68 31
Kastamonu	Adem Bahadır		0.544 246 65 55

Çin'in Uygurlara Yönelik

Tarihten Silme Politikası

8 Şubat, 2007

Seyit TÜMTÜRK

Dünya Uygur Kurultayı Başkan Yardımcısı

Hür ve bağımsız dünya. Demokrasi ve insan hakları mücadelesi veren dünya. İnanığımız, savduğumuz ve yolunda bütün engelleri göze aldığımız tüm insanlık değerleri, en büyük terörist örgüt olan Çin Halk Cumhuriyeti tarafından bir kez daha ayaklar altına alınmaktadır.

Rafto ödülü sahibi ve 2006 nobel barış ödülü adayı, Dünya Uygur Kurultayı (DUK) başkanı Rabiye Kadir Hanımın oğlu Abdulhekim Abdurrahim Çin hükümeti tarafından rehin alındı. Fidyeye olarak da; Doğu Türkistan gerçeğini dünya kamuoyuna anlatmayı durdurması, Doğu Türkistanlılara uygulanan soykırımını unutmaması ve unutturması istenmektedir. Rabiye Hanımın Kasım 2006'da Dünya Uygur Kurultayı başkanlığına aday olduğu gün 3 çocuğu Çinliler tarafından tutuklandı. Daha sonra 2 çocuğu serbest bırakıldı. Ancak Abdulhekim Abdurrahim, hiçbir suçu yokken, yalnız Sayın Kadir'in faaliyetlerine engel olmak, milletine hizmet etmemesi için tehdit olarak kullanmak için 9 yıl hapis cezasına çarptırıldı.

Bir gün sonra 20 Nisan Cuma günü, Kanada vatandaşı olan Hüseyin Celil ömür boyu hapis cezasına mahkûm edildi. Doğu Türkistan'ı, hakkındaki asılsız siyasi suçlamalar sonucu terk etmek zorunda kaldıktan sonra Birleşmiş Milletler tarafından Kanada'ya yerleştirilen ve Kanada vatandaşı olan Hüseyin Celil, akraba ziyareti nedeni ile geldiği Özbekistan'da Çin'in baskısı ile tutuklanmış ve Çin'e iade edilmişti. Hür ve bağımsız bir ülke vatandaşı olan Hüseyin Celil'in, dünya kamuoyunun baskısı, Kanada hükümetinin tüm girişimlerine rağmen, isnat edilen suçların ispatlanamamasına rağmen

müebbet hapse mahkûm edilmesi, Çin'in hak, hukuk tanımazlığını, adaletten ne denli uzak olduğunu göstermektedir.

Henüz bir ay önce, Pakistan tarafından Çin'e iade edilen İsmail Samet, suçsuz yere kurşuna dizildi. Çin her geçen gün daha cesur ve daha pervasızca zulmünü arttırmaktadır. Bunun en büyük nedeni ise dünyanın olanları görmemezlikten gelmesi, dahası ödül gibi Çin'e tavizler vermesidir. Çin yılın 365 gününü Doğu Türkistanlıların matem günü yapmaya kararlı görünmektedir. Dünya ülkeleri de tüm yapılanlara, insan hakları ihlallerine göz yumarak Çin'e ortak olmaktadır.

Temelinde spor, dostluk, kardeşlik ve barış olan olimpiyatların, 2008 yılında Çin'de yapılacak olması Çin'e verilen ödüllerden en önemlisidir. Doğu Türkistanlılara, Tibetlilere, Moğollara yaptığı ve hatta kendi halkına karşı uyguladığı insan hakları ihlalleri nedeni ile Olimpiyatlar Çin'de yapılmamalıdır. İnsan hakları ihlallerinin devam etmesi durumunda, insan haklarına, demokrasiye ve barışa inanan tüm ülkeler olimpiyatları protesto etmelidir.

Rabiye Kadir hanımın başa gelmesi ile Doğu Türkistan gerçeğinin anlatılmasının hız kazanması üzerine oğlunu rehin alan, uluslar arası hukuku hiçe sayarak Kanada vatandaşı Hüseyin Celil'i ömür boyu hapse mahkûm eden, her ay onlarca İsmail Samet'i idam eden Çin'i protesto ediyoruz. Tüm dünyayı da protestoya davet ediyoruz.

35 Milyon Doğu Türkistan Halkının her biri Hüseyincan Celil'dir, İsmail Semettir, Çinliler Katliamları ile hiçbir zaman milletimizin Hürriyet Arzusunu söndüremez... ●

Atatürk'ün Orta Asya rüyası

Fatih Uğur
Gazeteci-Yazar

Onlar Mustafa Kemal Atatürk'ün Orta Asyalı gençleriydi. Atatürk'ün emriyle Türkiye'ye getirildiler. Kimisi Özbek, kimi Türkmen, kimi Tatar, kimi Doğu Türkeli (Doğu Türkistan) çocuğuydu.

Japonya, Kore, Özbekistan, Doğu Türkistan, Türkmenistan, Çin'den toplanan 10-12 yaşlarındaki 30-35 çocuk öz vatanlarından, anne-baba ve kardeşlerinden ayrılp 1936-38 yılları arasında Türkiye'ye getirildi. Vatanlarından, atalarından ayrılmanın hasretini tazecik beyinlerine kazıdıkları İstiklal Marşı'nın mısralarında dindirdiler: “Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak. Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak...” Onlar yurtlarından uzak, ancak oralarda bağımsız Türk devletleri kurulması hayaliyle yıllarca Türkiye'de eğitim gördüler. Atatürk'ün hayal ettiği gibi çoğu iyi birer asker, tabip ve öğretmen oldu. Beş-altı kişi hariç birçoğu ülkelerine geri dönerek hizmet verdi. Atatürk'ün ta 1920'li yıllarda düşünüy kurduğu, 1933'te talimat vererek Anadolu'ya getirilmesini istediği Orta Asyalı öğrencilerin hikayelerini sizin için araştırdık. O günlerde Hindistan-Irak-Suriye üstünde Türkiye'ye getirilen emekli General Rıza Bekin, bu öğrencilerin serüvenini bilen ve Türkiye'de kalan tek kişi. “Atatürk, Orta Asya'daki Türk kavimleriyle tarihî, kültürel ilişkiler kurulması talimatını İstiklal Savaşı'ndan önce vermişti.” diyor.

İstiklal Harbi'nin yeni başladığı günlerde Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi imzasıyla Orta Asya'daki Türk boylarıyla Türkiye'nin irtibatının sağlanması için bir talimat yazdı. Afganistan merkez kabul edilmek üzere gönderilecek bir heyetle Türk boylarının yaşadığı ülkelerde eğitim yapılmasını, asker yetiştirilerek bir ordu kurulmasını istiyordu. Atatürk, 21 Aralık 1920 tarihli talimatında Afganistan'da görevli Fevzi Paşa'ya şöyle hitap ediyordu: “Müdafaa ve maliyemiz icabatı ile kabil-i telif olduğu takdirde, Afgan ordusunu tensik için bir heyeti zabitanın (askerî heyet) izamını ehem ve elzem görmekteyim. Bu, istikbalde Anadolu üzerine çöken bar-i sekili tahfife yarayacağı gibi (yükü hafifletmeye), nukuat-ı atiyeye (gelecekte de) riayet

edildiği takdirde Asya-i Vusta'da (Orta Asya'da) emrimize amade kuvvetli bir orduya malik olmamız hususu temin edilmiş olur. Böylece savaşın sürmesi halinde İngilizleri daha uzaktan işgal etmek için bir vasıta elde edilmiş olur. Bu heyet katiyen siyasetten uzak kalarak kendini Afgan, Türkistan ve Buhara ahali ve askerlerine fevkalade sevdirmelidir...”

Anadolu'nun kanla sulandığı, şehedalarla geri alındığı o günlerde Orta Asya'daki Türkleri düşünün Atatürk, İslam ve Türk menfaatlerinin bölgede korunmasını arzuluyordu. Savaşın cephesinin genişlemesi halinde Anadolu'nun omuzlarına binecek yükü ta Afganistan ve Orta Asya bozkırlarından kaldırmak fikrindeydi. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra da bu vizyonunu terk etmedi. Yine Afganistan merkezli olarak Orta Asya'daki Türk topluluklarıyla irtibatları sürdürdü.

Memduh Şevket Esendal'ı Afganistan elçisi olarak tayin ederek bu vazifenin tamamlanmasını istedi. Kabil merkezli olarak Türk topluluklarıyla ilişkilerin kurulmasında yıllarca kilit rol oynayan Esendal, komünist rejimin baskısıyla Afganistan'a kaçarak öğretmen okulları, askeri okullarda okuyan Türkmen çocukların Rusya baskısıyla eğitimlerine son verilmek istendiğini rapor etti. Bu rapor üzerine Atatürk önce 1936, daha sonra 1938'de iki katile halinde buradaki öğrencilerin bir kısmının Türkiye'ye getirilerek eğitilmesi talimatını verdi: “Derhal oradaki bütün öğrencileri, yol parası verilerek Türkiye'ye gönderiniz, burada askeri mekteplere yerleşecekler...”

Deniz ve karayoluyla Türkiye'ye getirilen 25 kişilik Özbek, Türkmen, Tatar öğrenci grubuna 9 kişilik Doğu Türkistanlı öğrenciler eklendi. Öğrenciler bu talimatla askeri okullara, tıbbiye ve öğretmen okullarına yerleştirildi. Sovyetler Birliği'ndeki komünist ihtilalin ardından yurtlarından kaçan birçok aile, çocuklarını Türkiye'ye ulaştırmanın yolunu arıyordu. Baskılardan kaçarak Afganistan'a sığınan Türk boylarının gençleri için kurtuluş yeni kurulan genç Türkiye Cumhuriyeti'ydi. Aileleri bu gençlerin

dinini, milliyetini ve dünyayı öğrenebilecekleri tek yerin Anadolu olduğuna inanıyordu. Bu yüzden hiç tereddüt etmeden Türk büyükelçilere ve subaylara çocuklarını teslim ettiler.

Orta Asyalı Türk gençlerinin o günlerde başlayan serüveninin yaşayan tanığı emekli General M. Rıza Bekin'in yolculuk hikayesi de Atatürk'ün ölümüne yakın zamanda verdiği talimat ve olurla başladı Doğu Türkistan Milli Mücahitleri'nden Mehmet Emin Buğra'nın yeğeni olan Bekin, başkent Kabil'den önce Hindistan'a, oradan da denizyoluyla Irak'a sonra Şam üstünden Türkiye'ye ulaştı. Bekin, Uygur kökenli 9 Doğu Türkistanlı öğrenci arkadaşıyla birlikte çıktığı yolculuğu "Ellerinde bavullarıyla yolculuk eden 10-12 yaşlarındaki çocuklardık. Türklüğün ve İslamiyet'in yurdunda eğitim alıp memleketlerimize hizmet etmeye dönecektik." diye anlatıyor. Bekin, "Ankara'ya ayak bastığımızda Eylül 1938, sonbaharıydı. Bizi getirenin Atatürk olduğunu biliyorduk. Ancak onu görmemize fırsat olmadı, bir buçuk ay sonra ulu önder hayata gözlerini yumdu. En çok onunla tanışmadığımız için üzülmüştük." diyor.

Atatürk'ün Fevzi Paşa'ya verdiği talimatla da "Afganistan'da ordu olmasını, Türk devletlerinin eğitim işlerinin buradan yürütülmesini, subay gönderilerek okullar açılmasını, Türk İslam yurtlarının buradan desteklenmesini istediğini anlatıyor. Anne babasız olan gençlerin birçoğunu devletin üst kademesindeki yöneticiler manevi evlatları kabul etmiş. Bekin'i de öğrencilerin Afganistan'dan Türkiye gelmesini sağlayan Memduh Şevket Esendal, 'manevi evlat' edinmiş.

Elindeki bavuluyla Hindistan'dan yola çıktıklarında Niyazi Mehmet, Ömer, Siracettin, Dr. Maksut Tarımbay, Turdi, Tabip, Bedrettin ve Rahmetullah isimli arkadaşlarını hatırlıyor. Dokuz kişilik kafile Doğu Türkistanlı olmaları nedeniyle kısmen birbirini tanıyormuş. Özbek, Türkmen ve Tatarların da askeri okullar, öğretmen okulları ve tabiplik aldığını hatırlatan emekli General Bekin, Ankara'da ilk gördükleri devlet büyüğünün o günün Genelkurmay 2. Başkanı Orgeneral Asım Gündüz olduğunu söylüyor. Ankara ziyareti ve Cumhuriyet Bayramı törenlerine katılmanın ardından Bekin ile Niyazi Mehmet, Konya Askeri Ortaokulu'nda okumaya başlıyor. Diğer arkadaşlarının bir kısmı İstanbul, bir kısmı Edirne'ye eğitim için gönderiliyor.

Ankara'yı ilk gördüğünde Bekin Paşa'nın aklına kazıdığı ve unutamadığı hadiselerin başında

Ulus'taki buğday silolarının üstündeki 'Buğday satın alan millet, buğday satar oldu' yazısı oluyor. Ramazan ayındaki oruçlar için Atatürk'ün talimatıyla hiçbir zorlama ya da yasaklamamanın getirilmemesini de o günün "din siyaset" bakışının en güzel örneği olduğuna işaret ediyor. Bekin, sırasıyla Akşehir Askeri Lisesi, Kara Harp Okulu'nu bitirerek 1946'da Topçu Subayı, 1950-51'de de Kore savaşlarında üsteğmen olarak görev yapıyor. 1973'te tuğgeneralliğe yükselen Bekin, önce CENTO Askeri Planlama Başkanlığı'nda Bornova ve Edremit'te tugay komutanı olarak emekliye ayrılıyor.

Orta Asya bozkırlarındaki ana yurdundan koparak Anadolu'ya gelen Niyazi Mehmet de o günlerde askeri okullara yerleştirilerek okuyan öğrenciler arasında. Çin'in baskıları nedeniyle Doğu Türkistan'daki olaylarla yakından ilgilenen Niyazi Mehmet ve Bekin Paşa, vatanlarına hizmeti Türkiye'den sürdürmüş. Niyazi Mehmet'te Türk Silahlı Kuvvetleri'nde görev yapmış ve binbaşı olarak emekli olmuş. Aynı grubun içinde yer alan Dr. Maksut Tarımbay ise bu uğurda şehit olmuş. Bedrettin Altunbay da vatanına hizmet ederken hayatını yitiriyor.

Öğrencilerin Ankara, İstanbul, Edirne, Konya'ya yerleştirilmelerinin ardından şaşkınlıkla yaşadıkları Cumhuriyet Bayramı kutlamalarından sonra katıldıkları 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı'ndaki gayretleri komutanları ve öğretmenlerince de takdir edilmiş. "Bizleri Atatürk çağırıyor ve yetiştiriyor." diyen Bekin Paşa, her biri en iyi şartlarda yetiştirilen Orta Asya'dan gelen öğrencilerin Cumhuriyet'in ilk yıllarında gördüğü ihtimamı ise, "Askeri liseye girdiğimizde kapıda göğsüne babasının İstiklal Madalyası'nı takan çocuklar vardı. Onların bir kısmı bu okullara giremedi. Ancak Atatürk'ün Orta Asya ve Türk boyları ile ilgili hayalleri vardı. Bize gösterilen yoğun ilgi bunun içindi." sözleriyle anlatıyor.

Atatürk'ün Orta Asya'dan getirterek eğitimlerini istediği 35 öğrencinin hikayesi bugün tozlu raflar arasında kalmış durumda. Yurtlarına geri dönen Doğu Türkistanlı öğrenciler dışında, Türkmen, Özbek ve Tatarlar ile ilgili hatıralar da onlarla birlikte gitmiş. Bu acı gerçeğe işaret eden Bekin Paşa, Orta Asya'daki Türk devletleri ve topluluklarıyla çok daha sıcak ilişkiler kurulmasını, eğitim ve askeri alanlarda aynı işbirliğinin sürdürülmesini istiyor.

ÖZBEKİSTAN'DA YOKOLAN DİASPORA

UYGURLAR

N.T.Tarimi/ Azerbaycan

Çeviren: Nazlı BELEN

Son zamanlarda, Uygurlar için kötü haber Orta Avrasya'nın göbeğinden geldi.Özbek makamları Özbekistan'daki Uygurların; Doğu Türkistan'daki (Sincan Uygur Özerk Bölgesi) insan hakları ve Uygurlar için daha fazla siyasi ve kültürel hakları savunan faaliyetlerini bastırmak adına Çin'den kendilerine gelmiş olan talepleri kabul etmiştir.

15 Haziran 2004'de, Çin başbakanı Hu Jintao, 16 Haziran'da Taşkent'te başlayacak olan Şangay İşbirliği Örgütü zirvesinde yer almak için Özbekistan'ı ziyaret etmiştir.

Ziyareti sırasında Hu ve Özbek meslektaşı İslam Karimov iki ülke arasında dostane işbirliği ilişkilerini geliştirmeye yönelik ortak bir beyanat imzalamıştır. Bu ortak beyanata göre, 'Çin ve Özbekistan, terörizmin, ayrılıkçılığın ve ekstremizmin bölgesel güvenliğe ve istikrara hala bir tehdit oluşturduğuna hem fikir olmuştur'.Çin ve Özbekistan; terörle, ayrılıkçılıkla ve ekstremizmle savaş konusunda Şangay İşbirliği Örgütü vasıtasıyla ve terörle, ayrılıkçılıkla ve ekstremizmle savaş için işbirliği konusunda Çin-Özbekistan anlaşması yoluyla, iki ülkenin ilgili mercileri arasındaki koordinasyonu ve işbirliğini güçlendirecek ve her iki ülkede ve bölgede barış ve huzuru sağlamak adına sözde Doğu Türkistan terör grupları da dahil olmak üzere terörizmin her türlüşü ile savaşmak adına güçlü tedbirler ortaya koymaya devam edecektir. Her iki ülke Doğu Türkistan'daki terörist güçlerin bastırılması konusunun uluslar arası anti-terörizm kampanyasının büyük bölümünü oluşturduğu konusunda hemfikir olmuştur.

Çin aynı zamanda Orta Asya ülkelerine 900 milyon \$ kredi ve Özbekistan'a 2.5 milyon \$ insanı yardım vereceğini açıklamıştır.

Özbekistan'daki Uygur aydınlarına göre, Özbek mercileri Özbekistan'daki veya diğer Orta Asya Cumhuriyetlerindeki Uygurların faaliyetleri konusunda kontrolleri artıracaktır.Uygur bağımsızlık ve demokrasi hareketi karşısındaki bu yeni Çin-Özbek işbirliği Uygur halkının geleceği

üzerinde karanlık bir gölge teşkil edecektir.

Özbekistan Orta Asya'da büyük çaplı bir Uygur diasporası barındıran ülkelerden biridir. Özbekistan'ın bu konudaki duruşu Orta Asya'da benzersizdir.

Diğer Orta Asya ülkeleri, özellikle de Kırgızistan ve Kazakistan da Uygur hareketlerini aynı şekilde kısıtlamış olsa da, kendi yasaları çerçevesinde Uygurların bazı faaliyetlerde bulunmalarına izin vermiştir.Bununla beraber Özbekistan, kendi sınırları içerisinde yaşayan Uygurların, Doğu Türkistan'daki etnik kardeşlerine destek olmak adına organize olmalarına şans tanımamıştır.

Özbekistan'ın bu konudaki duruşu yeni bir olay değildir.Fergana vadisinin 19.yy'dan bu yana Uygur ulusal özgürlük hareketi için baz oluşturduğu tarihi bir gerçektir.Özbek-Uygur ilişkileri siyasi, ekonomik ve kültürel alanlarda Uygur özgürlük hareketlerini tarih boyunca etkilemiştir.Bunların farkında olan Özbek mercileri, ülkenin bağımsızlık kazanmasının hemen ardından, kendi sınırları içerisinde tırmanmaya başlayan özgürlük hareketlerini yakından takip etmiştir.Çin hükümetine karşı Uygur savaşını destekleyen Özbekistan sınırları içerisindeki Uygur hareketinin, Çin-Özbek ilişkilerini olumsuz yönde etkileyeceğinden endişe eden Özbekistan hükümeti bağımsızlığından beri Uygur hareketlerini bastırmıştır.

Özbekistan'daki Uygurlar, Özbekistan'da sosyal, ekonomik ve kültürel hayatın gelişmesine yönelik belirgin katkılar sağlamıştır.

Bugün, Özbekistan vatandaşları olarak vatandaşlık görevlerini ve rollerini layıkıyla yerine getirmektedirler.Bununla beraber Özbekistan'daki Uygurlar çok zor bir dönemden geçmektedirler. Tıpkı Özbekistan'daki diğer insanlar gibi, ifade ve konuşma özgürlükleri halihazırdaki Özbek rejimi tarafından ciddi anlamda kısıtlanmış durumdadır.

Doğu Türkistan'daki kardeşlerinin siyasi, sosyal

ve kültürel haklarını destekleyici siyasi ve insan hakları kampanyalarını yürütebilme özgürlükleri özellikle yasaklanmıştır. Uygurlar daha güçlü biçimde Özbekistan'ın demokratikleşmesine ihtiyaç duymaktadırlar.

Özbekistan ve Çin arasında ekonomik ve siyasi ilişkilerin yoğunlaşmasını takiben, ve Özbekistan'ın Şangay İşbirliği Örgütüne katılımı ile, Uygur problemi gittikçe artarak gün ışığına çıkmıştır. Özbek hükümeti devlet veya diğer başka medya kanalları içerisinde Uygur yanlısı ve Çin karşıtı mesajları yasaklamıştır.

Kimliğinin açıklanmasını istemeyen bazı Uygurlara göre, Özbekistan'daki Uygur basını katı kısıtlamalarla karşı karşıya kalmaktadır. Özbek basını içerisinde Uygurların siyasi problemlerinin geçtiği yazıları yayınlamayı reddetmektedir. Dahası, Doğu Türkistan ile alakalı olarak Türkiye, Almanya ve diğer ülkelerde yayımlanan diğer yayınların ve kitap ve gazetelerin ithalatı şu anda yasaklanmıştır. Ayrıca Özbekistan'da Uygur dilinde edebi eserler basan bir yayınevi de bulunmamaktadır. Yalnızca ufak bir Uygurca programa Özbek radyosunda izin verilmektedir ki bu da sıkı bir gözetim altında yapılmaktadır. Aslında Uygur dilinde radyo yayını 1947 yılında başlatılmış ve Çin karşıtı amaçlarla kullanılmıştır. Halihazırdaki radyo programı bu eski radyo programının devamıdır fakat şu anda tamamıyla başka bir göreve hizmet etmektedir. Uygur insan hakları veya Doğu Türkistan'daki siyasi problemlerle alakalı hiçbir şey yayımlanamamaktadır.

Özbekistan'daki Uygur hareketine ilişkin kısıtlamalar 1994'de, Çinli Li Peng'in ülkeyi ziyareti akabinde ve her iki hükümet arasında karşılıklı imzalanan anlaşmadan sonra uygulanmaya başlanmıştır. O tarihten bu yana, Sincan Uygur Özerk Bölgesi'ndeki insanların bağımsızlığını ve insan haklarını destekleyen Uygur örgütlerinin kurulması yasaklanmıştır.

Bu sebeple Özbekistan'da halihazırda hiçbir Uygur siyasi oluşumu mevcut değildir. Yalnızca Uygur Kültür Merkezi siyasi olmayan bir oluşum olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu durum diğer Orta Asya Cumhuriyetleriyle, örneğin özellikle de Kırgızistan ve Kazakistan ile tezat teşkil etmektedir çünkü buralarda Uygurların siyasi organizasyonlar düzenleme hakkı vardır. İsminin saklı kalmasını isteyen Özbekistan'daki bazı Uygur aydınlarına göre, Uygurların diğer ülkelerde düzenlenen Uygurlara ilişkin konferanslara ve toplantılara katılma hakkı bile yoktur. Özbekistan hükümeti Özbekistan'daki veya Özbekistan

vatandaşları tarafından düzenlenen Uygur yanlısı faaliyetleri Çin-Özbek ilişkilerine zararlı ve Özbek ulusal çıkarlarına ters olarak görmektedir. Şangay İşbirliği Örgütüne katılımından itibaren Özbek hükümeti Çin hükümetinin terörizmi, etnik ayrılıkçılığı ve radikal dinciliği basturmaya yönelik çağrısına cevap vermekte geç kalmamıştır. Özbekistan, Çin'in Uygur bağımsızlık hareketi üzerindeki baskısını aktif olarak destekleyerek, kendi sınırları içerisindeki Özbekistan İslami hareketi karşısında Çin'in yardımını almayı amaçlamıştır.

Etnik köken, tarih, kültür ve gelenek temelinde birlik olan halklar olarak, Uygurların Özbekistan'da epey uzun bir tarihleri vardır. 18yy'ın ikinci yarısından itibaren, şu anda Özbekistan olarak adlandırılan topraklara göç etmeye başlamışlardır. Göçlerin büyük kısmı şu 3 değişik dönemde gerçekleşmiştir. Birinci dönem 1759-1911 arası dönemdir. Bu dönem Uygurların periyodik olarak Mançu liderlerine karşı isyan ettikleri bir dönemdir. Bu dönem içerisinde, birçok Uygur, Mançu-Çin zulümünden kurtulmak için Fergana vadisine göç etmiştir.

İkinci dönem 20 yy'ın başından 1937'ye kadarki dönemdir. Bu dönem içerisinde birçok Uygur Özbekistan'a daha iyi yaşam koşulları elde edebilmek amacıyla gelmiştir. Üçüncü dönem ise 1955 ve 1962 yılları arasındadır. Bu dönemde kendi liderleri ve Çin komünist hükümeti arasında yapılan anlaşmalara karşı gelen ve Doğu Türkistan'daki (Sincan) Çin komünist egemenliğine şüpheyle yaklaşan birçok Uygur Özbekistan'a göç etmiştir.

Orta Asya'daki kesin Uygur nüfusu çok tartışmalı bir konudur. 1920'li yıllarda, zamanın Uygur liderlerinden olan Abdulla Rozibakiyev, Sovyet Orta Asyasındaki Uygur nüfusunun 600.000 olduğunu tahmin etmiş ve bunların çoğunluğunun Özbekistan'da yaşamakta olduğunu belirtmiştir.

Resmi Sovyet demografi bilgilerine göre ise 1930'larda Sovyetler Birliği içerisinde yaşayan Uygur nüfusu 300.000 olarak gösterilmiştir. 1937'de Stalin'in Sovyetler Birliği içerisindeki karşı devrimcileri temizlediği kampanyası sırasında, birçok Uygur etnik bağlantılarını değiştirmeye zorlanmıştır.

1950-60 yılları arasında Özbekistan'da yaşayan Uygurların nüfusu hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Sovyet resmi istatistiklerine göre Uygur nüfusu 1979'da 29,104 ve 1989'da ise 35,700 olarak gösterilmektedir. Bugün Özbekistan'daki Uygurların nüfusu hakkında hiçbir resmi veri bulunmamaktadır ve bununla beraber

Özbekistan'daki Uygur aydınları Uygurların büyük çoğunluğunun Özbekistan'da yaşadığını tahmin etmektedir. Özbekistan Uygur kültür merkezinin bir üyesi, yaklaşık 200.000 Uygurun Özbekistan'da yaşadığını belirtmiştir. Özbekistan bilim akademisinde ismini vermek istemeyen bir Uygur profesöre göre ise, Özbekistan'daki mevcut Uygur nüfusu yaklaşık 500.000'dir.

20yy'ın başlarında, Özbekistan'daki Uygurlar sanat ve edebiyatta kısa bir rönesans yaşamışlardır. Taşkent ve Andican şehirleri Uygur kültürünün başkentleri haline gelmiştir. İlk Uygurca gazete 'Kembigheller Avazi' (Fakirin Sesi) 1921 yılında bu iki şehirde basılmıştır. Momen Hamraev (1907-1955) tarafından yazılan ilk Uygurca roman Taşkent'te 1930 yılında yayınlanmıştır. Hamraev'in arkasından gelen Nur Israilova (1910-1953), Abdulla Muhammadi (1901-1937) ve Omar Muhammadi (1906-1931) gibi başka Uygur romancılar da Uygur edebiyatına olağanüstü eserler kazandırmışlardır. Bu dönemde Hezim Iskandarov (1906-1970) ve Hebib Zakiri (?-1937) gibi Uygur şairleri de Uygur şiirine yeni bir serbest koşuk tipi kazandırmışlardır.

Özbekistan Devlet Uygur Tiyatrosu Andican'da 1930 yılında kurulmuştur ve hemen ardından Uygur aktörlerin katılımıyla sinema sektörü de kurulmuştur. Bu tiyatrodaki birçok drama performansı sergilenmiştir. Aynı zamanda Uygur teknik okulları Andican'da 1930 yılında kurulmuştur.

Bununla beraber, Özbekistan'daki Uygur kültürel rönesansı uzun sürmemiştir. 1937-1938 yıllarında, Stalin'in temizlik kampanyası sırasında, Uygur kültür merkezleri ve faaliyetleri zulüm hedefi haline gelmiştir. Bu kampanyada, çok sayıda Uygur aydını tutuklanmış ve infaz edilmiştir. Taşkent ve Andican'daki Uygur kültür merkezleri, tiyatrolar, gazeteler ve okullar kapatılmıştır. Uygur kültürel organizasyonları Kazakistan'a taşınmıştır. Bununla beraber 1960'lardaki Çin-Sovyet parçalanmasını takiben, Sovyet hükümeti Uygur kültür merkezlerini Özbekistan'da tekrar açmıştır.

Taşkent Sincan'daki Uygur toplumunu hedefleyen Çin karşıtı bir merkez haline gelmiştir. Taşkent'teki Uygur tiyatroları, radyo istasyonları ve diğer merkezler çok faal bir hale gelmiştir. Taşkent'teki Uygur radyo servisi Sincan'daki dinleyicilere özel 2 saatlik yayınlar yapmıştır. Sovyet hükümeti Taşkent Devlet Üniversitesi ve Devlet Akademisi Oryantal Çalışmalar Enstitüsünde Uygur çalışma programları açmıştır. Bütün

bunların, Sincan'daki Uygurların bağımsızlık hissiyatı üzerinde derin etkisi olmuştur. Daha önce de belirtildiği üzere, Özbekistan'daki bütün Uygur faaliyetleri Sovyetler birliğinin çöküşüyle sona ermiştir.

Bugün Uygurlar Özbekistan Cumhuriyetinde etnik azınlık olarak kabul görmüştür. Fakat kültürel ve siyasi örgütler kurma hakları sıkı biçimde kısıtlanmış ve Özbek hükümeti tarafından buna şiddetle karşı çıkılmıştır. Özbekistan'daki Uygurların Sincan'ın bağımsızlığını savunan örgütler kurmaları veya böyle oluşumlara katılmaları yasaktır. Hatta Uygurların Doğu Türkistan'la ilgili diğer ülkelerde gerçekleştirilen siyasi faaliyetlere katılmaları dahi yasaktır. Sonuç olarak Özbekistan'da insan haklarının ve Doğu Türkistan'da yaşayan Uygurlar için siyasi ve kültürel hakların iyileştirilmesini savunan hiçbir Uygur siyasi veya sosyal örgütü bulunmamaktadır. Özbekistan'daki Uygur hareketi şu anda kış uykusu safhasındadır.

Özbekistan 11 Eylül'den sonra Amerika'nın terörle savaşında önemli bir müttefiki konumuna gelmiştir. Özbek hükümeti Amerika'nın Afganistan'daki savaşı için askeri üsler sağlamıştır. O tarihten bu yana siyaset, ekonomi ve askeri işbirliği alanlarındaki Amerikan-Özbek ilişkileri belirgin oranda artış göstermiştir. Amerika Birleşik Devletleriyle olan ilişkileri Özbekistan'ın dış politikası için köşe taşlarından biri haline gelmiştir.

Diğer Orta Asya ülkelerinin aksine, Özbekistan, Rusya'nın liderliğindeki Şangay İşbirliği örgütü haricinde herhangi bölgesel bir örgüte katılmayı kabul etmemiştir.

Uluslar arası toplum daha da yakın bir ABD-Özbek ilişkisinin Özbek rejiminin otokratik karakterini değiştirmesine ve insan haklarına daha saygılı bir demokrasi haline gelmesine yardımcı olacağını ummuştur. Fakat geçen iki yılın ardından Özbekistan'ın muhaliflere yaklaşımında ve insan hakları sicilinde hiçbir farklılık meydana gelmemiştir.

11 Eylül'den sonra Çin, ekonomik gücünü Orta Asya ülkeleriyle olan ilişkilerini güçlendirmek ve bölgede Uygur siyasi faaliyetlerini sözde terörle, ayrılıkçılıkla ve ekstremizmle savaş maskesi altında bastırmak için kullanmaktadır. ●

ÇİN ESARETİNDE EZİLEN BİR İSLÂM ÜLKESİ:

DOĞU TÜRKİSTAN

AHMET MİROĞLU

Yazar/Semer kand Dergisi

Unutulmuş Diyarlar

Turfan, Kumul, Aksu, Hoten, İli, Çöçek ve Gulca... Henüz bitmedi... Kuytun, Korla, Bōritala, Cimisar, Fukang ve Artuş... Tanıyamadınız değil mi? Fakat şu kadarını bilirsiniz ya da en azından duymuş olmalısınız: Kaşgar ve Altay, Manas ve İrtiş...

Siz bunları tekerleme mi, bulunması zor bulmaca kelimeleri mi, yoksa geçmiş devirlerde kalmış birer efsanevi isim mi sandınız? Hiçbiri değil...

Bunlar, günümüz dünyasında yer alan ve Çin, Moğolistan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Afganistan, Pakistan, Hindistan ve Tibet gibi ülkelere komşu olan, fakat ne yazık ki işgal altında bulunan bir İslâm ülkesinin şehirleridir. Üstelik buralar Türk milletinin ata yadigarı yurtlarıdır.

Söz konusu ülke, 1 milyon 828 bin 418 kilometrekarelik bir yüzölçümüne sahiptir. Alanı itibarıyla dünyanın 19. büyük ülkesidir ve Türkiye'nin dört katı genişliğindeki Kazakistan'dan sonra Türklerin sahip olduğu en büyük vatanıdır.

Dünya Medeniyetinin "Altın Beşiği" diye anılan Taklamakan Çölü ve tabiat cenneti olarak bilinen Altundağ Parkı buradadır. Avrasya Köprüsü ismiyle adlandırılan İpek Yolu da buradan geçer.

Dahası, dünyanın en yüksek göllerinden olan Tanrı ve Buğda gölleri, yine dünyanın deniz seviyesinden en düşük çukurluğu olan Aydınköl, ayrıca üzerlerindeki sır perdesi hâlâ açılmamış en eski antik şehirler, çeşitli kalıntılar, ören yerleri ve medeniyet merkezleri gene buradadır.

Nehir ve göl kenarlarına, dağların eteklerine, yeşilin bin bir tonunun güneş ışıklarıyla oynadığı ormanların içlerine ve civarına yerleşen Müslüman Türkler, bilinen tarihten beri bu topraklarda tarım ve hayvancılık yaparak yaşarlar.

Ne zaman müslüman olmuşlardır dersiniz, çok önceden, neredeyse İslâm'ın doğduğu asra çok yakın bir devrede desek, abartmış sayılmayız.

Yukarıdaki isimler hadi size yabancı geldi diyelim. Ya dünya tarihinin ilk Müslüman Türk devletlerinden birisi olan Karahanlı Devleti (840-1212) ismi de mi size yabancı geldi?

İslâm kaynaklarınca El-Hâkaniyye, El-Hâniyye,

Âl-i Afrasiyâb; başka eserlerde de Alp-ilig Hanlar, Arslan-Buğra Hanlar unvanıyla anılan Karahanlı Devleti, hâkim olduğu bu topraklara yeni bir ruh ve anlayış kazandırmakla kalmamış, o andan itibaren İslâm Dini, Türk milletinin vazgeçilmez hayat kaynağı halini almıştır.

Bu topraklarda yetişen devlet adamlarının ve alimlerin sadece isimlerini saymak bile uzun zaman alacaktır. Atebetü'l-Hakayık'ın müellifi Edib Ahmed Yüknêkî, Divan-ı Lügati't-Türk'ün yazarı Kaşgarlı Mahmud, Kutadgu Bilig sahibi Balasagunlu Yusuf Has Hacib bunlardan sadece birkaçıdır.

1000 yıllık İslâmî geçmişinde ve Karahanlıların, Gaznelilerin, Selçukluların, Bâbüşşâhîlerin yönetimi altında nice mesut günler yaşamış bu güzelim İslâm diyarı uzunca bir zamandır Çin'in işgali altındadır ve bağımsızlık sevdasıyla yanıp tutuşmakta, özgürlük marşları bestelemektedir.

Seyahatlerimizi biraz o tarafa yöneltsek, biraz da oralardan ülkemize hicret etmiş kardeşlerimizle ve teşkilatlarıyla ilgilensek olmaz mı?

Kimler geldi, kimler geçti...

İslâmiyet'ten önce Hunların, Göktürklerin ve Uygurların; İslâmî devirlerde ise Karahanlıların, Gaznelilerin, Harizmşahların, Selçukluların ve Yerkent Hanlığı adıyla da anılan Saidîlerin (Seidîler, Seyyidîler) hüküm sürdüğü, medeniyetimizi en güzel şekilde temsil ettiği ve insanlığa büyük hizmetlerde bulunduğu, Müslüman Türk kültürünün ünlü simalarını yetiştirmiş bahtsız ülke: Doğu Türkistan...

Bugün, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Özbekistan ve Türkmenistan'ın dahil olduğu bölge Batı Türkistan olarak anılmaktadır.

Uzun zamandır Çin'in esareti altında bulunan ve güneyden Tibet, güneydoğudan Çin'in Gensu ve Çinhay eyaletleri, doğudan İç Moğolistan, kuzeyden Kazakistan ve Kırgızistan, batıdan Tacikistan, Afganistan, Pakistan ve Hindistan'la çevrili ülke ise Doğu Türkistan olarak adlandırılmaktadır.

Bilindiği gibi tarih boyunca Türkistan adı ile bir devlet veya hanlık kurulmuş değildir. Fakat Orta Asya'nın büyük bölümünü oluşturan söz konusu alan, eski çağlardan beri Türklerin yerleşim merkezi olduğu için daima Türkistan olarak isimlendirilmiştir.

Batısıyla doğusuyla Türkistan, Emevi Halifesi Abdülmelik b. Mervan döneminde (685-705) Türklerin daha çok kendi rızaları ile İslâm'ı benimsemelerinden sonra İslâm aleminin ayrılmaz parçası haline gelmiştir.

751-1216 yılları arasındaki dönem, özellikle Abdülkerim Satuk Buğra Han'ın (924-955) İslâm'ı kabul edişinin ardından Doğu Türkistan'ın altın devri olmuştur. Medreseleriyle ve öteki eğitim-öğretim kurumlarıyla ünlenen Türkistan, bu dönem boyunca dünyanın dört bir yanından gelen öğrencileri barındırıp eğitmekle kalmamış, tarihe yön veren devlet ve bilim adamları da yetiştirmiştir.

Gazneli Sultan Mahmud, Satuk Buğra Han, Timur, Selçuk Bey, Babürşah, Melikşah gibi büyük devlet adamları ile İmam Buharî, İmam Tirmizî, İbn-i Sina, Farabî, Zemahşerî gibi alimler de bu toprakların İslâm dünyasına hediye ettiği öz evlatlarıdır.

Uygurlar diye bir müslüman millet

Uygur adı Türkçe kaynaklarda ilk kez Orhun Yazıtları'nda geçer. Bu ifade farklı söyleyişlerle de olsa Çin ve Tibet kaynaklarında da geçer.

Uygur kelimesinin şahin gibi hızla hücum eden, orman halkı, kendi kendine yeten, akraba, müttefik, çukur anlamlarına geldiği yahut uymak, takip etmek veya uymak, yapışmak fiilinden türetilmiş bir sözcük olduğu iddia edilmiştir. Uygur adının siyasî bir addan ziyade, kabile ve bölge ismi olarak kullanıldığı yolunda görüşler de vardır.

Dokuzuncu yüzyıl ortalarında, Orhun civarından göç eden Uygurlar, Turfan yöresinde İdikut devletini ve Kaşgar yöresinde de diğer Türk boylarıyla birleşip Karahanlı devletini kurarlar. Bugünkü Doğu Türkistan'daki Türk topluluğunun esasını teşkil eden Uygurlar, işte bu İdikut devletini ve Karahanlı devletini kuran Uygurların torunlarıdır.

Bugün Doğu Türkistan'da en büyüğü Uygurlar olmak üzere, çok sayıda Türk topluluğu ve başka milletlerden halk kesimi bir arada yaşamaktadır.

Türkistan'da 16. yüzyıl başında meydana gelen siyasî ve iktisadî buhranın sonucu olarak, Timur oğulları Hindistan'a, Çağatay oğulları da Altışehir'e çekilirler. Böylece bütün Türkistan'ı bir arada tutan siyasî birlik dağılır. Gittide etnik farklılıklar öne çıkmaya başlar. Bu durum zamanla Çin'i Doğu Türkistan'ı işgale heveslendiren bir hal alır.

Günümüzün Doğu Türkistan'ı birçok dinin yaşandığı bir bölgedir. Bölgede en yaygın din İslâmiyet olup, Uygur, Kazak, Huy (Döngen), Kırgız, Tacik, Özbek, Tatar, Salar, Dong Şiang ve Baoan milletine mensup olanlar müslümandırlar. Dolayısıyla Doğu Türkistan'ın sosyal hayatında en etkin dinin İslâmiyet olduğunu söylemek pekala mümkündür. Doğu Türkistan'da toplam 23 bin mabet bulunmaktadır, bunların çoğunu da cami ve mescitler teşkil etmektedir.

Yad eller aldı beni...

Doğu Türkistan 1800 yıldan daha uzun bir süre bağımsız bir ülke olarak dünya tarihindeki yerini almıştır. Ne var ki Çin, tarihi İpek Yolu'nu kontrol altında tutabilmek için farklı tarihi dönemlerde Doğu Türkistan'ı işgal etmeye kalkışmıştır. Fakat bu Çin istilaları kalıcı bir etki göstermemiş, Türkistanlılar kısa zaman sonra işgalcileri topraklarından atarak bağımsızlıklarına kavuşma başarısını göstermişlerdir. Kısacası Çin hiçbir işgal döneminde Doğu Türkistan'a tam anlamıyla hâkim olamamıştır.

Çinlilerin işgal ve istilasına temel teşkil eden söylem, Doğu Türkistan'ın aslında Çin toprağı olduğu iddiasıdır. Halbuki Doğu Türkistan nüfus yapısı, dili, dini, etnik kökeni, milli ve manevi birikimi açısından tamamen bağımsız bir yapı sergilemektedir.

Bu farklılık tarih boyunca korunduğu gibi, Çin işgali altında geçen dönemlerde de herhangi bir değişim yaşanmamıştır. Bugün Doğu Türkistan'ın yaklaşık 17-26 milyonluk nüfusunun yarıdan çok daha fazlası genelde Uygurlarla Kazaklardan oluşan müslüman kesimdir. Üstelik Çin'in 1997 yılında açıkladığı verilere dayanan bu oran, uluslararası organizasyonlar tarafından Çin'in bu konuda taraflı bir tutum sergilemesinden dolayı yine de güvenilir kabul edilmemektedir.

Müslüman nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan Uygurlar ise ne dilleri ne etnik kökenleri ne de dinleri açısından Çinlilerle benzerlik göstermektedir. Uygur alfabesi Arapça harflerden oluşan bir alfabledir, Uygurların dini İslâm'dır ve bu halk bin yıldan uzun bir süredir İslâm inançlarıyla ve Türk gelenek-görenekleriyle yaşamaktadır.

Karahanlılar'dan sonra, Karahıtaylılar ve Moğollar devrini de yaşayan Doğu Türkistan, 1760 yılında Çin-Mançu istilasına maruz kalmıştır. Mançuların ülkeye girişleriyle korkunç bir işkence ve zulüm devri başlamış, buna tahammül edemeyen Türkler, zaman zaman Mançu yönetimine karşı ayaklanmışlardır. Bu ayaklanmalar içerisinde 1863 yılında, bütün ülke çapında başlatılan kurtuluş hareketi kısa zamanda gelişmiş ve Yakup Han Bay Devlet'in gayretiyle Çinliler ülkeden çıkartılarak milli bir devlet kurulmuştur.

14 sene devam eden bu yeni devlet, aynı zamanda Osmanlı idaresiyle temasa geçen ve Osmanlı Devleti'ne tabi olan ilk Doğu Türkistan Devleti olmuştur. Yakup Han Bay, Çin'e karşı bir yandan İngilizlerle dostça ilişkiler kurmaya çalışırken, diğer yandan da Osmanlı Padişahı Sultan Abdulaziz'e oğlu Seyid Yakup Han Töre (Hoca Töre)'yi yollayarak yardım talep etti. Hoca Töre, Türkistan'daki gelişmeleri sultana ve ileri gelenlere ilettikten sonra sultanın yüksek himayesine girmek istediklerini belirtmiştir. Sultan bu isteğe kayıtsız kalmayarak bir gemi ile silah ve asker yardımı yollamıştır. Bu andan

itibaren Yakup Bey, sultanın verdiği emirlik unvanını alarak hâkimiyeti altındaki topraklarda hutbeyi Abdülaziz Han adına okutmuş ve sikkeleri onun adına bastırmıştır. Sincang mı?.. Hadi canım sen de!.

Yakup Han Bay Devlet'in ölümünden sonra, Doğu Türkistan 1876 yılında Çin-Mançu yönetimince tekrar işgal edilmiştir. 1884'te Çin imparatorunun emriyle burası Şin-cang (Xin jiang, "Yeni Toprak") adıyla doğrudan imparatorluğa bağlanmıştır.

Mançu sülalesinin hâkimiyeti 1911'de Çin'de cumhuriyet rejiminin kuruluşuna kadar devam etmiştir. Bu rejim bölgeyi elinde tutmaktaydı. Merkezin zayıflığı sebebiyle kısmen bağımsız hareket eden, hatta dış ülkelerle doğrudan doğruya antlaşmalar yapabilen Doğu Türkistan idarecileri yine de Çinlilerden oluşuyordu.

1930'larda artan baskılar üzerine bezen Doğu Türkistan halkı, art arda ayaklanma girişimlerinde bulundu. Sonuçta 1933'te Urumçi şehri dışında ülke bütünüyle Çinlilerden temizlendi. Aynı yılın 12 Kasımında Kaşgar'da "Şarkî Türkistan İslâm Cumhuriyeti" ilân edildi ve hükümet kuruldu. Ne var ki 1934'te ülke bu defa Kızıl Ordu tarafından işgal edildi. Bundan sonrası Doğu Türkistanlıların bağımsızlık mücadelesi tarihinin şanlı sayfalarıyla doludur.

Bu bağımsızlık mücadelelerinden birisi (1932-1937) Kaşgar'da 'Doğu Türkistan İslâm Cumhuriyeti'nin, bir başkası (1944-46) Gulca'da 'Doğu Türkistan Cumhuriyeti'nin kurulması ile sonuçlanmıştır.

Fakat 1949'da Kızıl (Komünist) Çin Ordularının Doğu Türkistan'a girmesiyle yeni bir terör, baskı ve zulüm rejimi başlamıştır. Dinî ve milli kimliği yok etmeyi hedef alan bu politika acımasızca uygulanmaya konulmuştur.

Komünist rejim, asimile olmayı reddeden müslümanların imhasına yönelmiştir. Katledilen müslüman sayısı korkunç boyutlara varmıştır. Doğu Türkistan'ın merhum büyük lideri İsa Yusuf Alptekin, Türkiye'de yayımlanan "Doğu Türkistan Davası" ve "Unutulan Vatan Doğu Türkistan" adlı kitaplarında söz konusu baskı ve işkenceleri ayrıntılarıyla anlatır.

Doğu Türkistan halkına uygulanan baskılar, Sırpların Bosna'da Müslüman Boşnaklara veya Kosova'da Arnavut çoğunluğa uyguladıklarından farklı değildir. Ülkedeki Çin mahkemelerinin "ceza" yöntemleri de son derece acımasız ve vahşicedir.

Çin'in müslümanlara yönelik bu baskı ve işkence politikası eskisi kadar değilse de hâlâ sürmektedir. Çinliler bölgedeki nüfus oranını müslümanlar aleyhine ve Çinliler lehine dönüştürmek yolundaki tehcir ve iskan politikasını da ısrarla devam ettirmektedirler. Uygurlar köylerde oturmaya zorlanırken, Çinliler şehirlere yerleştirilmektedir. Bu sebeple bazı şehirlere Çinli nüfus yüzde 80'leri

bulmuş durumdadır.

Her nedense Çin'in nükleer denemeler için seçtiği bölge de Doğu Türkistan'dır. Nükleer denemeler sonucu ölümcül hastalıklara yakalananların yanı sıra 20 bin civarında özürlü çocuk dünyaya gelmiştir. Binlerce insan sakatlığın pençesinde kıvrınmakta ve hayatlarını kanser endişesiyle sürdürmektedirler.

Çin'in, Doğu Türkistan'daki halka uyguladığı zulmün en önemli nedeni halkın müslüman olmasıdır. Çünkü komünist Çin, bölge üzerinde hâkimiyetini engelleyen en büyük gücün İslâmiyet olduğu kanaatinde. Elbette korkunun ecele faydası yoktur.

Dünyanın En Zengin Fakir Ülkesi

Doğu Türkistan petrol, uranyum, demir, kömür, altın, volfram, tuz, doğalgaz gibi stratejik yeraltı ve yerüstü zenginliklerine sahip bir ülkedir. Bütün Çin'de mevcut 148 çeşit madenin 118 çeşidi Doğu Türkistan'dan çıkarılmaktadır. Doğu Türkistan'da şimdiye kadar 5 bin yerde maden yatağı bulunmuştur ve bu, Çin'deki toplam maden yataklarının yüzde 85'ini teşkil eder.

Yaklaşık 500 bölgeden petrol, 30 bölgeden doğalgaz çıkarılmaktadır. Petrol rezervi 8 milyar ton olarak tespit edilmiş olup her yıl 10 milyon ton petrol Çin'e taşınmaktadır.

Çin'in kömür rezervinin yarısı Doğu Türkistan'dadır. Yıllık altın üretimi de 360 kg. civarındadır. Uranyum, volfram gibi stratejik madenler ile tuz ve renkli kristal taşları Doğu Türkistan'ın başlıca yeraltı ürünlerindedir.

150 bin km² tarım arazisine ve bir o kadar ekilebilen toprağa ve 12 bin km² genişliğinde ormanlık alana sahip Doğu Türkistan yaylalarında 60 milyona yakın küçük ve büyük baş hayvan beslenmektedir.

Bu doğal kaynakları bakımından dünyanın en zengin ülkelerinden sayılması gereken Doğu Türkistan, maalesef şu anda "geri kalmış ülke" hüviyetinde olup, halkı kendi topraklarında yoksulluk içinde yaşamaktadır. Bunun başlıca sebebi, bu zenginliklerin talan edilmesine Çin'e taşınması ve ülkede kurulu bütün sanayi tesislerinden sağlanan gelirin Pekin'e aktarılmasıdır. Nitekim, Çin yöneticileri, Çin'in ham madde zenginliklerinin yüzde 85'inin Doğu Türkistan'dan elde edildiğini itiraf etmektedirler. Ülke sanayi kuruluşlarında çalışanların yüzde 90'ını ve petrol tesislerinde çalışanların yüzde 99'unu bölgeye yerleştirilen Çinliler oluşturmaktadır. Bu bakımdan Türkler arasında işsizlik oranı çok yüksektir.

Kısacası, Doğu Türkistan dünyanın en zengin ülkelerinden biri olması gerekirken en fakir ülkeleri arasında yer almaktadır. ●

GÖKBAYRAK

DERNEKTEN

HABERLER

Dünya Uygur Kurultay'ından Haberler

► **Mart 2007** tarihinde Doğu Türkistan hareketi, özellikle DUK (Dünya Uygur Kurultayı) ile ilgili önemli gelişmeler kaydedildi. DUK'un faaliyetleri ve DUK'un her geçen gün daha da artan uluslar arası etkisinden endişelenen Çin Yönetimi, DUK'a ve lideri Rabiye KADİR Hanım aleyhine saldırılarını bir kez daha siyasi suikasta dönüştürerek karalama kampanyası başlattı.

Mart ayında uluslar arası siyasi sahnelerde ve kültür sanat, toplumsal alanlarda da DUK'un başkanlığında ya da DUK'a bağlı teşkilatların organizeleri ile bir çok faaliyetler düzenlendi. BM İnsan Hakları toplantısında Rabiye KADİR hanımın başkanlığında DUK liderleri Doğu Türkistan meselesini bir kez daha detaylı olarak anlatma fırsatına kavuştu.

Aşağıda DUK ve bağlı teşkilatların Mart ayında yürüttüğü faaliyetleri özet olarak dikkatlerinize sunduk.

► **6 Mart 2007** Çin Hükümetinin Avrupa Parlamentosundaki temsilcisi Avrupa parlamentosuna mektup yazarak, DUK ve bünyesindeki teşkilat liderlerini terörizm ile suçladı. Rabiye KADİR Hanımı terörizm ile karalamakla yetinmeyerek, dış ülkelerde faaliyet gösteren tüm Uygur teşkilatlarını da terörist faaliyet göstermekle suçladı. Ancak Çin'in bu tavrı uluslar arası kamuoyunun tepkisine yol açtı. Bu nedenle 20 Mart Temsil Edilmeyen Milletler ve Halklar Örgütü (UNPO), Tehdit Altındaki Halklar Derneği (Society for Threatened Peoples), Çin İnsan Hakları Örgütü (Human Rights in China), Adalet Barış Örgütü (No Peace Without Justice), Rafto Vakfı; (The Rafto Foundation), Radikal Partisi (Non-violent Radical Party), İnsan Hakları Evi Vakfı (Human Rights House Foundation) Kültürler arası birleşme hareketi (UNITED for Intercultural Action) gibi uluslar arası sekiz teşkilat ortak basın toplantısı düzenleyerek, Çin Hükümeti'nin uydurmalarını eleştirdi ve suçlamaları reddetti.

► **8 Mart 2007** DUK Kadınlar Kolu "8 Mart Kadınlar Günü" dolayısıyla basın toplantısı düzenleyerek, Doğu Türkistan ve dış ülkelerdeki bütün Uygur Kadınlarının bayramını tebrik etti ve kadınları Doğu Türkistan bağımsızlık mücadelesi yolunda fedakarlık göstermeye çağırdı.

► **10. Mart 2007** Tibet İnkılabının 48. yıl dönümü dolayısıyla, 10 Martta Tibet'i Savunma Teşkilatının düzenlemesiyle Almanya'nın Berlin ve Münih kentlerinde eş zamanlı olarak gösteri yapıldı. Bu gösteriye DUK'un tertiplenmesiyle bazı Doğu Türkistanlılar da katıldı. Saat 5 ten 6 ya kadar Odeonsplatz meydanında düzenlenen bu gösteri ile ilgili ve Çin'deki insan hakları durumu hakkında bilgi verildi ve imza toplama faaliyetleri uyandırıldı.

Gösteride Doğu Türkistan'ı temsilen DUK Genel Başkan Yardımcısı Askar CAN söz alarak, Çin Hükümetinin Doğu Türkistan'da uygulamakta olduğu insan hakları ihlallerini sert bir dille eleştirdi. Gösteri sırasında DUK tarafından hazırlanan 500 parçadan fazla bildiri dağıtıldı.

► **10 Mart 2007** Kanada'nın Vancouver kentinde "Tibet Vancouver Cemiyeti" tarafından Çin konsolosluğu önünde protesto düzenlendi. Protestoya Kanada'daki değişik sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin yanı sıra yaklaşık 300 kişi katıldı. Ömer can BÖRE başta olmak üzere Doğu Türkistanlı Uygurlar da davetli olarak katıldı. Doğu Türkistan halkı ile Tibet halkının aynı kaderi paylaştıklarını, Tibet bağımsızlık hareketini de destekleyeceklerini belirtti.

► **11 Mart 2007** DUK genel sekreterliği Uygur liderlerini eğitmeden geçirme programı hakkında son duyurusunu yayımlayarak, Doğu Türkistan Milli Davasını daha da güçlendirme, milli dava safındaki siyasi faaliyetçilerin mesleki düzeylerini yükseltme ve Doğu Türkistan meselesinin uluslar arası hukuk normları çerçevesinde çözüme kavuşturma adımını hızlandırmak amacıyla, "Uygur Liderlerini Eğitim Kursu" için oluşturulacak hazırlık çalışmaları hakkında bilgi verdi

► **24 Mart 2007** DUK'na bağlı Avrupa Doğu Türkistan Birliği tarafından Almanya'nın Münih şehrinde "Avrupa'da Nevruz" akşamı düzenlendi. Bu faaliyete Münih şehri ve Almanya'nın diğer şehirlerinde yaşayan Uygurların yanı sıra diğer komşu ülkelerde yaşayan Uygurlar da katıldı. Bu faaliyeti Norveç Uygur Komitesi, İsveç Uygur Komitesi, Hollanda Doğu Türkistan Vakfı gibi örgütler özel olarak sanatçıları göndererek yürekten destekledi. Salonu yüzlerce kişi doldurdu. "Avrupa'da Nevruz" akşamına yine Amerika'nın MÜNİH konsolosu, Kazakistan'ın Belçika büyükelçisi, Almanya'daki Uluslar arası kuruluşlar ve Türk İslam teşkilatlarının temsilcileri katıldı.

► **20 Mart 2007** DUK lideri Rabiye KADİR hanım basın toplantısı düzenleyerek, DUK adına Doğu Türkistan ve dış ülkelerdeki bütün Uygur halkının Nevruz Bayramını tebrik etti. Rabiye KADİR hanım konuşmasında "biz her sene NEVRUZ Bayramını sevinçle ve umutla kutlamalıyız. Bununla beraber vatan içerisinde zulüm altında yaşayan kardeşlerimizi de unutmamamız gerekli. Biz mutlaka bu yeni dönemde yeni iradeye sahiplenmekle beraber, halkımız için çok zor ve meşakkatli hizmetlere bel bağlamalıyız. Ben vatan içerisinde ve dış ülkelerde yaşayan bütün kardeşlerimin bir gün Doğu Türkistan'da toplanarak sevinç ve özgürlük içerisinde "NEVRUZ 'u" Uygur halkına yaraşır bir şekilde kutlamasını umud

ederim, dedi.

➡ **2 Mart 2007** İsveç Uygur Komitesi (DUK) liderleri, İsveç iktidar partisinin temsilcisi Mien HİNDERS hanımla DUK ofisinde görüştü. Görüşmede DUK üyesi Abdüşükür, başkan yardımcıları Mahinur HASANOVA, Perhat İBRAHİMOVA, sekreter Abdüşükür SAMSAK ve Gençlik kolları başkanı Abdumecid TURDEYEV katıldı.

Görüşmede DUK lideri Abdüşükür efendi Doğu Türkistan halkının şimdiki durumu ve İsveç'te yaşayan Uygurların durumu hakkında kısaca bilgi verirken, Doğu Türkistan meselesine acil sahip çıkılmasını talep etti. Modratlar partisinin temsilcisi Uygurların İsveç'te yürüttükleri faaliyetlerini destekleyeceklerini bildirdi ve bundan sonra da devamlı görüşmek istediklerini ve Uygurlar hakkında kendilerini gerekli kaynaklarla temin etmelerini vurguladı.

➡ **3 Mart 2007** DUK'un girişimi ile İsveç Uygur Komitesi, Uygur gençlerini yetiştirme programını ilan etti. Bu program çerçevesinde gençlere Uygur dili, kültürü ve tarihinden bilgiler verilecek.

9 Mart 2007 İsveç Uygur Komitesi Gençlik Kolları, Eğitim Bölümü ile ortaklaşa 8 Mart Kadınlar Gününü tebrikleş faaliyeti düzenlendi. İsveç Uygur Komitesi (İUK) lideri Abdüşükür efendi, DUK lideri ve Uygurların manevi annesi Rabiye Kadir hanımın tebrik mektubunu okudu ve selamını ilettiler.

➡ **9 Mart 2007** Hollanda Doğu Türkistan Vakfı ve Gençlik Komitesi üyeleri Hollanda'nın Den Haag kentinde Irak Türkmenleri Teşkilatının başkanlığında düzenlenen geniş katılımlı protestoya katıldı. Hollanda'daki Uygurlar Irak Türkmenlerine kardeşlik duygularını ifade etmekle birlikte dünyadaki ezilen ve zulüm altında yaşayan milletlerin özgürlüğü için birlikte mücadele ederek, dünyadaki ezilme ve horlanmaya karşı ortak gayesini ortaya koydu.

➡ **18 Mart 2007** (Pazar günü) Hollanda Doğu Türkistan Vakfı ve DUK Gençlik Kollarının düzenlemesiyle Uygur milletinin geleneksel bayramlarından biri olan Nevruz Bayramı kutlandı. Kutlamada öncelikle vatanımız Doğu Türkistan'ın özgürlüğe kavuşması yolundan şehit olan şehitlerimizin ruhuna kuran okundu ve vatanımızın istiklaline kavuşması için dua edildi.

➡ **24 Mart 2007** Uygur Amerikan Derneğinin düzenlemesiyle Washington'da, Belçika Uygur Topluluğunun düzenlemesiyle Brüksel'de, 25 Mart İsveç Uygur Komitesinin düzenlemesiyle Stockholm'de, Norveç Uygur Komitesinin düzenlemesiyle Oslo'da Nevruz Bayramını kutlama törenleri düzenlendi.

DUK lideri Rabiye KADİR hanım başkanlığında, Bşk. yardımcılarında Askar CAN, İcra Kurulu Bşk. Alim SEYTOFF, İcra Kurulu Bşk. Yar. Ablikim İDRİS, Gen. Sek. Dolkun İSA'dan oluşan heyet 26 Mart'tan 29 Mart'a kadar İsveç'te ziyaretlerde bulundu. Ziyaret sırasında DUK heyeti BM İnsan Hakları komisyonunun toplantısına katıldı. Ayrıca İsveç hükümet yetkilileri, milletvekilleri, basın ve İnsan hakları örgütleri yetkilileri ile görüşme yaptı ve Doğu Türkistan'ın siyasi, ekonomik, kültür ve dini konulardaki durumu ile ilgili bilgi verdi. Bu çerçevede Doğu Türkistan meselesine destek ve yardım arayışlarında önemli adımlar atıldı.

➡ **26 Mart 2007** BM binasının E 27 salonunda saat 12.00

den 14.00'e kadar özellikle Çin'deki insan hakları ihlalleri ile ilgili bir toplantı düzenlendi. Toplantıda ilk olarak Rabiye KADİR hanım konuşma yapmak üzere kürsüye davet edildi. Rabiye KADİR hanım, 30 dakikayı geçen konuşmasında uluslararası toplumu Çin hükümetine baskı uygulamaya ve Uygur insan hakları meselesini desteklemeye çağırdı. Ondan sonra sırasıyla Tibet ve Çinli Demokratların temsilcileri de birer konuşma yaptılar. Toplantıya ayrıca bir çok ülkenin diplomatları, uluslar arası İnsan hakları örgütlerinin temsilcilerinin yanı sıra insan hakları sempatanlarından oluşan yoğun bir kalabalık katıldı.

DUK tarafından hazırlanan "Doğu Türkistan'da İnsan Hakları İhlalleri" konulu rapor ve Rabiye KADİR hanımın konuşma metni toplantı sırasında dağıtıldı.

➡ **26 Mart 2007** öğleden sonra, Rabiye KADİR hanım Fransız gazeteci Sylvie LASSERRE hanımın ziyaretini kabul etti. 3 saati geçen bu ziyarette Rabiye KADİR hanım, Sylvie LASSERRE hanım'ın Doğu Türkistan, ailesi ve öz geçmişiine ait sorularına detaylı bir şekilde cevap verdi.

➡ **26 Mart 2007** akşamı, Rabiye KADİR hanım Cenevre'deki Excelsior otelinde, Sınırsız İnsan Hakları Örgütü (HRWF)'ün temsilcisi Jim THOMAS ile görüştü ve Doğu Türkistan'daki İnsan Hakları ihlalleri ile ilgili bilgi verdi, ayrıca DUK ile HRWF'in bundan sonraki işbirliği konusunda fikir alışverişinde bulundu.

➡ **26 Mart 2007** akşamı, BM ve Uluslar arası örgütler ile görüşmeler tamamlandıktan sonra, Rabiye Kadir hanım başkanlığında DUK liderleri 2. Dönemki kurultaydan günümüze kadar faaliyetleri değerlendirme toplantısı yapıldı. Toplantıda şimdiki kadar yürütülen faaliyetlerin artı ve eksileri gözden geçirildi. Bundan sonraki faaliyet planları tartışıldı ve önümüzdeki günlerde açılması planlanan Yönetim Kurulu Toplantısının gün tarihi, karara bağlandı.

➡ **27 Mart 2007** Rabiye KADİR hanım başkanlığındaki DUK heyeti, UAÖ'nün daveti üzerine İsviçre'nin başkenti BERN şehrine geldi ve UAÖ'nün liderleri ve İsviçre hükümet yetkilileri ile görüştü. Görüşmede Rabiye KADİR hanım Uygurların günümüzdeki sorunları hakkında bilgi verdi ve İsviçre hükümeti ile Parlamentosunun Uygurların insan hakları meselesine dikkat çekmesini talep etti. Yetkililer de İsviçre ile Çin hükümeti arasında 15 yıldan beri İnsan Hakları ve ihlalleri konusu diyalogu devam etmekte olduğunu, bu görüşmede kendilerinin Uygur insan hakları meselesinde birçok yeni bilgilere sahip olduklarını, bundan sonra Çin hükümeti ile görüşmelerinde Uygur meselesine özellikle dikkat çekeceklerini belirttiler. Rabiye KADİR hanım da DUK tarafından hazırlanan Doğu Türkistan İnsan Hakları sorununa ait raporu takdim etti.

➡ **27 Mart 2007** BERN'deki görüşmelerin ardından, DUK heyeti İsviçre'nin ZÜRİCH'e doğru yola çıktı ve saat 4'te ZÜRİCH'e ulaştıktan sonra İsviçre'nin en büyük gazetesi "Yeni ZÜRİCH Gazetesi"ni ziyaret etti. Ayrıca Rabiye KADİR hanım basın toplantısı düzenledi. Rabiye KADİR hanım yine "Yeni ZÜRİCH" Gazetesinin ünlü muhabiri Oswald ITEN'in 2 saati geçen ziyaretini kabul ederek, Doğu Türkistan meselesi ve kendisi hakkındaki sorularını yanıtladı.

➡ **27 Mart 2007** akşamı, İsviçre Doğu Türkistan Derneği

başkanı Karahan ENDİLİ başkanlığında DUK heyeti İsviçre'deki Doğu Türkistanlıları ziyaret etti. Rabiye Kadir hanım vatandaşlardan hal hatır sordu, özellikle siyasi sığınma işlemleri henüz sonuçlanmamış olan yurttaşlar hakkında önemli bilgiler edindi ve siyasi sığınma işlemlerinin daha hızlı bir sonuca ulaşması için elinden geleni yapacağını belirtti. Görüşmelerde yine Doğu Türkistan davasını İsviçre'de daha da güçlendirme hakkında da tartışıldı.

►28 Mart 2007 plana uygun olarak, DUK heyeti yine Zürih'e geri dönerek, İsviçre Milletvekilleri ile görüştü. İsviçre Milletvekili, Avrupa Parlamentosunu genişlemeden sorumlu üyesi ve "Barış İçin Mücadele Eden Bin Kadın" hareketinin lideri Ruth-Gaby Vermot hanım, Rabiye Kadir hanımın şerefine öğlen yemeği verdi. Yemek sırasında Rabiye Kadir hanım Ruth Gaby Vermot hanım ile Doğu Türkistan, Çin ve uluslar arası sorunlar hakkında sohbet etti. Ruth-Gaby Vermot hanım, İsviçre Parlamentosunda Uygur meselesini dile getireceğini, İsviçre'deki Uygur Mültecileri meselesini yakından izleyerek, çözüme kavuşturulması için ellerinden geleni yapacaklarını belirtti,

ayrıca Rabiye Kadir ile tanıştığından büyük memnuniyet duyduklarını ifade etti. Rabiye KADİR hanım Doğu Türkistan'daki insan hakları hakkında rapor teslim etti.

►28 Mart 2007 İsviçre milletvekilleri ile görüşmeler tamamlandıktan sonra, DUK heyeti yine Cenevre'ye geri döndü. Rabiye KADİR hanım başkanlığındaki heyet BM binasında BM insan hakları genişlemesinin dini işlerden sorumlu özel temsilcisi JAHANGİR hanım ile görüştü. Bir saat devam eden görüşmede, Rabiye Kadir hanım Çin hükümetinin 57 yıldan beri Doğu Türkistan'da uygulamakta olduğu dini zulümleri delilleri ile detaylı ortaya koydu. Rabiye KADİR hanımın konuşmasını detaylı bir şekilde dinleyen JAHANGİR hanım, Çin'deki din konusunda çok kaygı duymakta olduğunu, Uygur Müslümanlarına uygulanan dini baskılardan haberdar olduğunu, bu konuda Çin hükümeti ile görüşmekte olduğunu ve dini meseleleri incelemek üzere Çin'e inceleme heyeti göndereceklerini belirtmekle beraber, kendilerinin devamlı yeni bilgiler ile temin edilmesini talep etti.

DERNEKLERDEN HABERLER

Devlet Bakanı Prof. Dr. Mehmet Aydın Ziyaret Edildi

02.03.2007:Diyanet ve Türk dünyasından sorumlu devlet bakanı sayın Prof. Dr. Mehmet Aydın Dünya Uygur Kurultayı (DUK) başkan yardımcısı Sayın Seyit Tümtürk, Kurultay Teftiş Kurulu üyesi sayın Hayrullah Efendigil, Kurultay genel sekreter yardımcısı Sayın Dr. Erkin Emet tarafından başbakanlık merkez binasındaki makamında ziyaret edildi.

DUK heyetinin ziyareti yaklaşık iki saat sürdü. Ziyaret esnasında Sayın bakanımız Mehmet Aydın beye Doğu Türkistan meselesini içeren 43 sayfalık rapor takdim edilerek, işgal altındaki Doğu Türkistan hakkında geniş bir sunumu yapıldı. özellikle DUK başkanımız Sayın Rabiye Kadir Hanımın selamları iletilerek, Doğu Türkistan halkının içinde bulunduğu durum ifade edilip Rabiye Kadir hanıma son iki yıldır Türkiye'mizin vize engeli uygulamasının yanlışlığı vurgulanarak bu yanlışın düzeltilmesi talep edildi.

ESAM ziyaret edildi

03.03.2007: Kısa adı ESAM olarak faaliyet gösteren geçen Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar merkezi genel sekreteri Sayın Prof. Dr. Arif Ersoy bey ESAM merkezinde dernek genel başkanımız ve DUK başkan yardımcısı ve Ankara şube başkanımız Hayrullah Efendigil'den oluşan bir heyet tarafından makamında ziyaret edildi.

Türkiye'de ve uluslar arası alanda yapmış olduğu etkin faaliyetlerle bilinen ESAM'ın genel sekreteri sayın Ersoy'a DUK heyeti tarafından Çin işgali altındaki Doğu Türkistan hakkında kapsamlı bir rapor sunularak kendilerine konuyla ilgili detaylı bir bilgi verildi. Sayın Ersoy'da konuyu çok iyi bildiklerini ifade ederek Doğu Türkistan meselesine insan hakları ve demokrasi bağlamında yaklaştıklarını Çin ile Türkiye'nin iyi ilişkiler geliştirmekte olan iki ülke olduğunu bu manada Doğu Türkistan'daki Uygurların iki ülke arasındaki dostluk için iyi bir vesile olması gerektiğini ifade etti. Bu duyularla bundan sonraki çalışmalarında Uygurlara

yönelik her türlü sosyal ve insani desteklerinin devam edeceğini ifade ettiler.

TV5 kanalında Doğu Türkistan

02.03.2007: Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel başkanı ve Dünya Uygur Kurultayı (DUK) başkan yardımcısı Sayın Seyit Tümtürk ulusal televizyon kanallarımızdan TV5 kanalının 'Dünya Gündemi Programında' bir saat süreyle Doğu Türkistan davası, Türkiye Çin ilişkileri ve muhaciretteki Doğu Türkistan bağımsızlık hareketini anlattı.

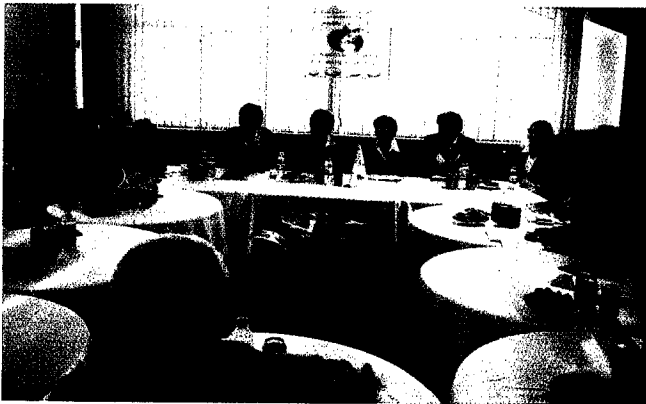
Gerçekleştirilen program 70 milyonluk Türkiye'ye Doğu Türkistan meselesi ile ilgili geniş ve kapsamlı bilgi vermesi açısından çok önemli bir görevi ifa etmiştir. Bu vesile ile TV5 yöneticilerine Doğu Türkistanlılar adına bize tanınan fırsattan dolayı en kalbi şükranlarımızı arz ederiz.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü Basın Bildirisi

08.03.2007: Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma derneği genel Merkezi Kadınlar Komisyonu 8 Mart Dünya Kadınlar günü ile ilgili dernek genel merkez binasında bir basın açıklaması gerçekleştirdi. Basın toplantısına yerel Tv lerin tamamında yer verildi.

B.M. Mülteciler toplantısına katıldık

08.03.2007: B.M. Mülteciler Komiserliği tarafından Kayseride 15 Sivil Toplum Örgütünün katılımı ile gerçekleştirilen toplantıya Doğu Türkistan'ı temsilen Dernek Başkanımız Seyit Tümtürk 3 kişilik bir heyet ile katıldı. Toplantıda Genel başkanımız Türkiye'deki 350 ye yakın Doğu Türkistanlı mülteci kardeşimizin başta

DUK Bölgesel Toplantısı

03.03.2007: DUK genel Sekreteri Sayın Dolkun İsa 01-06.03.2007 tarihleri arasında DUK'un faaliyetleri kapsamında Türkiye'ye bir haftalık ziyaret gerçekleştirdi. Bu ziyaret esnasında DUK başkan yardımcısı Seyit Tümtürk Genel Sekreter Dolkun İsa Genel Sekreter Yardımcısı Dr.Ekin Emet DUK teftiş üyesi Hayrullah Efendigil DUK Gençlik Komisyonu Türkiye temsilcisi Abdullah Tursun'dan oluşan grup DUK ve Türkiye'deki bazı konularla ilgili kapsamlı bir iştişare toplantısı gerçekleştirdi.

Kadınlar Komisyonu oluşturuldu

04.03.2007: Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel merkez yönetim kurulu tarafından Doğu Türkistan'daki kadınlarımızın, annelerimizin bacılarımızın ve kızlarımızın Çin işgali altındaki insanlık dramını demokratik usullerle Türkiye kamuoyuna daha iyi anlatabilmek geleceğimizin teminatı olan gençlerimizin milli, manevi, ahlaki eğitimlerini en iyi şekilde gerçekleştirebilmesi için Doğu Türkistanlı hanımlarımızda dernek çatısı altında faaliyet yapabilmeleri için bir komisyon oluşturuldu. Bu amaçla derneğimizde toplanan 60

kişilik grup ilk faaliyet olarak 8 Mart Dünya Kadınlar gününde Doğu Türkistandaki kadınların meselelerini gündeme getirmek için basın toplantısı düzenleme kararı aldılar. Dernek yönetimi olarak bizler hanımlarımızın bu milli mücadelemizde bizlere vermiş oldukları desteklerinden dolayı kendilerine şükranlarımızı bildiririz.

İstanbul, Ankara, Kayseri olmak üzere bir çok vilayette bulunduğunu belirterek onların ekonomik, sosyal, sağlık ve eğitim alanındaki ihtiyaçlarını gündeme getirerek çözüm önerilerini talep etti. Toplantıya B.M. Mülteciler Yüksek Komiserliğinin Dış İlişkiler Bölümü Program Bölümü ve Kalıcı Çözümü Bölümünden ikisi yabancı uyruklu toplam beş temsilcisi katıldı. Toplantı son derece verimli fikir alış verişini ile sonuçlandı.

BBP Genel Bşk. Sayın Yazıcıoğlu Derneğimizde

10.03.2007: BBP genel başkanı Sayın Muhsin Yazıcıoğlu ve MKYK üyeleri 10.03.2007 cumartesi günü derneğimizi ziyaret etti.

Ziyareti esnasında yarım saat kadar dernek yöneticileri ile sohbet eden Sayın Yazıcıoğlu'na dernek faaliyetlerimiz hakkında bilgi verildi. Doğu Türkistan'da ki son durum aktarıldı. Doğu Türkistan davasına çok yakından ilgi gösteren Sayın Yazıcıoğlu, Doğu Türkistan'ın sorunları ve izlenebilecek yollar hakkında kısa bir konuşma yaptı.

Sayın Yazıcıoğlu'nun ziyaretine pek çok Doğu Türkistan'lı hazır bulunarak, Sayın Yazıcıoğlu ile sohbet etme imkanı buldu.

DUK Heyeti Sayın M. Ali Şahin ile Görüştü

20.03.2007: DUK başkan yardımcısı Sayın Seyit Tümtürk ve beraberindeki heyet Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Sayın M. Ali Şahin ile TBMM'de görüşti.

Sayın bakanın önümüzdeki haftalarda Çin'e yapacağı resmi ziyaret öncesi sayın bakanla Türkiye, Çin ve Doğu Türkistan meselesini detaylı bir şekilde anlatıldı. Kendilerine Çin'in Doğu Türkistan'da uygulamış olduğu insan hakları ihlalleri konusunda kapsamlı bir bilgi verildi. Bu konuda Türkiye'nin kardeş Doğu Türkistan halkına Çin'le görüşmelerinde mutlaka bu meseleyi gündeme getirmeleri talebi ve DUK'un bu konudaki hassasiyeti ve talepleri özellikle DUK başkanı Sayın Rabiye Kadir hanımın selamları kendilerine iletildi.

DUK Heyeti Başbakan Sayın Erdoğan İle Görüştü.

20.03.2007: DUK başkan yardımcısı Sayın Seyit Tümtürk, Teftiş Komitesi üyesi Sayın Hayrullah Efendizil, Genel sekreter yardımcısı Sayın Dr. Erkin Emet, Gençler komitesi Türkiye Temsilcisi Sayın Abdullah Dursun'dan oluşan heyet Başbakan Sayın R. Tayyip Erdoğan ile TBMM'de görüşti.

Sayın Başbakan Erdoğan'a DUK başkanı Sayın Rabiye

Kadir Hanımın ve Doğu Türkistanlıların selamı iletildi. Doğu Türkistan'da son durum hakkında bilgi verildi ve DUK dünya çapındaki faaliyetleri anlatıldı.

Gelişen Türkiye Çin ilişkilerinde Doğu Türkistan meselesinin, Çin'in baskıları nedeni ile geri planda kalması hatta gündeme hiç getirilmemesinden duyulan rahatsızlık dile getirildi.

Özellikle 5 Ocak 2007 de 18 Doğu Türkistan'lının şehit edilerek 17'sinin tutuklanması ve Pakistan tarafından Çin'e iade edilen İsmail Samed'in halk mahkemesinde tüm suçlamaları red etmiş olmasına rağmen 8 şubat sabahı idam edilmesi gibi insanlık dışı uygulamaların halen devam etmekte olduğu belirtilerek, günden güne kötüye giden durum anlatıldı. Türkiye Çin arasındaki tüm ilişkilerde, siyasi, ekonomik ve askeri alanlarda Türkiye aleyhine yaşanan gelişmeler anlatıldı. Çin ilişkilerinde, Doğu Türkistan davasının dile getirilmesi din, dil, tarih ve kültür bağlarının bulunduğu aynı dilden, aynı kandan olan Doğu Türkistan'ın sorunlarının çözümünün aranmasının Türkiye'yi daha güçlü bir konuma getireceği açıklandı.

DUK Heyeti Sayın Abdullah Gül ile Görüştü

20.03.2007:DUK başkan yardımcısı Sayın Seyit Tümtürk Türkiye Dış İşleri Bakanı Sayın Abdullah Gül ile TBMM'de görüştü.

Sayın Gül'e DUK başkanı Sayın Rabiye Kadir'in selamları iletildi. Sayın Kadir'in 2 yıldır sürekli Türkiye'den vize talebinde bulunduğu ancak Çin'in baskıları nedeni ile ziyaretlerinin sürekli ertelenmek zorunda kaldığı aktarıldı. Aksine Çin'in tepkileri nedeni ile Sayın Kadir'e vize verilmemesine rağmen, Çin'in Kuzey Irak'taki Peşmerge liderlerine hiç bir akrabalık dil, kültür bağı olmamasına rağmen Pekin'e davet ettiklerini kendilerine ilettik. Bunun dışında Çin'in uluslararası siyasette Türkiye'nin beklentilerinin aksine Kıbrıs meselesinde Rum tezini savunduğu, hiç bir uluslararası sorunda Türkiye'nin lehine bir kararının olmadığını belirttik. Sayın Kadir'in Doğu Türkistan'lı Müslüman bir Türk lider olduğu, Türkiye'yi ziyaretinin en doğal hakkı olduğu ve Çin'e karşı bu çekingen tavrın Çin'i Doğu Türkistan'daki asimile ve soykırım politikasını cesaretlendirdiğini ilettik.

Özellikle 5 Ocak 2007 de 18 Doğu Türkistan'lının şehit edilerek 17'sinin tutuklanması ve Pakistan tarafından Çin'e iade edilen İsmail Samed'in halk mahkemesi kararı üzerine, tüm suçlamaları red etmiş olmasına rağmen 8 şubat sabahı idam edilmesi gibi insanlık dışı uygulamaların halen devam etmekte olduğu belirtilerek, günden güne kötüye giden durum anlatıldı.

DUK Heyeti Devlet Bakanı Sayın Tüzmen İle Görüştü

20.03.2007:DUK başkan yardımcısı Sayın Seyit Tümtürk ve beraberindeki heyet Dış Ticareten Sorumlu Devlet Bakanı Sayın Kürşat Tüzmen ile TBMM'de görüştü.

Sayın Bakana Türkiye Çin ticari ilişkilerinde 15 milyar dolarlık Türkiye aleyhine bir açığın geliştiği ve şu anda Türkiye'nin Çin'e yıllık ihracatının 1 milyar doları bile bulmadığı, bunun yanında siyasi alanlarda da durumun Türkiye aleyhine geliştiği dile getirildi. Tüm bu

olumsuzluklara rağmen Doğu Türkistan meselesinin Türkiye'de bir türlü gerektiği ilgi ve alakayı görmediği belirtilerek, uluslararası ilişkilerde sürekli karşılıklı menfaatlere dayalı ilişkilerin esas alındığı ama maalesef Türkiye Çin ilişkilerinden kaybeden tarafın devamlı Türkiye ve Doğu Türkistan olduğu izah edildi. Bu yanlış tutumdan vaz geçilmesi talep edildi.

DUK heyeti İçişleri Bakanı Sayın Aksu ile Görüştü

20.03.2007:DUK başkan yardımcısı Sayın Seyit Tümtürk ve beraberindeki heyet İçişleri Bakanı Sayın Abdulkadir Aksu ile TBMM'de görüştü.

DUK başkanı sayın Rabiye Kadir Hanımın selamı iletildikten sonra sayın bakana, Doğu Türkistan'daki baskı, zulüm ve haksız suçlamalar nedeni ile son yıllarda Doğu Türkistan'dan Türkiye'ye kaçışın artmakta olduğunu, bu pozisyondaki siyasi sığınmacı durumundaki Doğu Türkistan'lılara Türkiye'in şevkat elini uzatması gerektiği arz edildi. Türkiye'de bulunan Doğu Türkistan'lıların birinci önceliklerinin Türkiye'de yaşamlarına devam etmek olduğu, istemedikleri halde Avrupa, Amerika ve Kanada gibi ülkelere gitmek zorunda kaldıkları anlatıldı..

DUK heyeti TBMM de Parlemlenterleri ziyaret etti

20.03.2007: DUK başkan yardımcısı Sayın Seyit Tümtürk ve beraberindeki heyet Ak Parti grub başkan vekili Mersin Milletvekili Dengir Mir Mehmet Fırat, Ak Parti Konya Milletvekili Dr. Mehmet Kılıç, Ak Parti İzmir Milletvekili Zekeriya Akçan ve Faruk Çelik'i TBMM'de ziyaret etti.

Milletvekilleri Doğu Türkistan hakkında geniş bilgi verildi. Parlamento ve Ak Parti grubunda Doğu Türkistan için destek sağlanması konusunda DUK adına talepte bulunuldu.

Ziyaret edilen milletvekillerine Doğu Türkistan'ın tarihi, şu andaki durumunu içeren kapsamlı bir rapor sunuldu.

Adıyaman Milletvekili Sayın Ünsal İle Görüşüldü

29.03.2007: AK parti Adıyaman milletvekili ve TBMM'si insan hakları komisyonu üyesi Sayın Faruk Ünsal makamında DUK heyeti tarafından ziyaret edildi. 5 yıla yaklaşan milletvekilliği süresinde, Doğu Türkistan'lı mazlumların her türlü bürokratik sorunlarında vermiş olduğu destek ve sağladığı kolaylıklar için kendisine teşekkür edildi. Sayın Ünsal'da bundan sonrada Doğu Türkistan'lılara ve Doğu Türkistan davasına elinden geldiği ölçüde her türlü desteğe devam edeceğini söyledi. "İşgal altındaki Doğu Türkistan halkı bizim kardeşimizdir. Biz mesele ile sadece insan hakları açısından bakmıyoruz, meseleyle her yönden ilgileniyoruz" dedi.

Barın Olaylarının 17. Yıldönümü Toplantısı

05.04.2007: 5 nisan 1990 yılında meydana gelen ve Çin'in kanlı bir şekilde bastırması ile yüzlerce şehidin verilmesi ile son bulan Barın ayaklanmasının 17. yıl dönümünde dernek gelen merkez binasında bir toplantı düzenlendi.

Kayseri de yaşayan Doğu Türkistan'lıların katıldığı toplantıda genel başkan sayın Tümtürk bir basın açıklaması yaptı. Barın olaylarının sebepleri, gelişimi ve sona ermesi hakkında bilgi verdi.

Kayseri, Ankara, Trabzon 'da Nevruz..

21.03.2007: Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel merkezi DUK adına Kayseri, Ankara, Trabzon ve Konya başta olmak üzere pek çok ilde Nevruz etkinliği gerçekleştirdi.

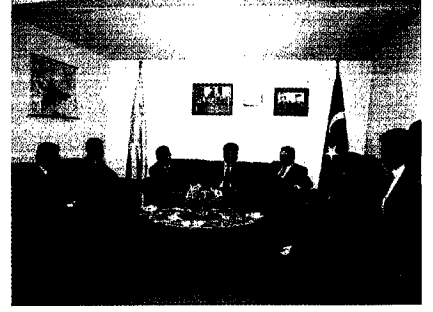
Ankara şubemizin organizasyonu ile Gazi Üniversitesinde Doğu

Türkistan konulu resim ve fotoğraf sergisi açıldı. Doğu Türkistan konulu stand oluşturularak Üniversite gençliğine Doğu Türkistan davası anlatıldı.

Etkinlikler esnasında binlerce el ilanı ve broşür dağıtıldı.

Saadet Partisi heyeti Genel Merkezimizi ziyarette

23.03.2007: Saadet partisi genel idare kurulu üyesi eski adalet bakan sayın İsmail Müftüoğlu, Saadet partisi il başkanı Sayın Duran Soyuğur, İlçe Başkanları Erhan Alıcı dan oluşan yedi kişilik bir heyetle derneğimizi ziyaret etti. Görüşmemizde Sayın Bakana ve ziyaretçilere Doğu Türkistan hakkında bilgi verildi. DUK ve Dünya çapında Doğu Türkistan davasının gelişimi hakkında açıklamalar yapıldı. Eski Adelet bakanı sayın Müftüoğlu Doğu

Türkistan davası hakkındaki duygu ve düşüncelerini dile getirdi.

DUK heyeti DYP ve ANAP Genel Merkezlerinde

29.03.2007: Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Başkanı, DUK başkan yardımcısı Sayın Seyit Tümtürk, Ankara Şube başkanı Sayın Hayrullah Efendigil ve Abdullah Dursun'dan oluşan bir heyet Doğru Yol Partisi Genel Merkezinde Genel Başkan Yardımcıları emekli büyükelçi Nüsret Kandemir, Saffet Arıkan Bedük, Ümit Arık ve Emin Gündüz'ü ziyaret etti. Aynı gün içinde Anavatan partisi gen. Merkezi'nde ziyaret eden heyet genel başkan yardımcısı sn. Mehmet KEÇECİLER ile görüşerek Doğu Türkistan ve

bugünkü durumu hakkında bilgi verildi. Sn Keçeciler'e iktidarları döneminde çıkarılan 36 nolu genelge hatırlatıldı ve bu genelge sonrası Çin hükümetinin gerek Doğu Türkistan'da gerekse Türkiye cumhuriyetinde Çin'in eline bir koz olarak verilmiş ödül niteliği taşıdığıdır. Bu olay karşısında uyguladığı baskı ve zulümlerini arttırarak devam ettiğini ifade eden heyet her iki parti yöneticilerine Doğu Türkistan ve halkının içinde bulunduğu durumu içeren geniş kapsamlı rapor takdim edildi.

DUK Heyeti ANAP ve DYP Genel Merkezlerinde

Çin Büyükelçiliğinde Protesto

06.04.2007:Barın katliamının 17. yıl dönümü nedeni ile Derneğimizin Ankara Şube başkanı Sn. Hayrullah Efendigil'in organizasyonu ile Çin Ankara büyük elçiliği önünde portesto edildi.

07.04.2007 cumartesi günü saat 12:00 da Çin Halk Cumhuriyeti Ankara büyük elçiliği önünde toplanan grup sloganlar ve pankartlar ile 17 yıl önce Barın'da yapılan katliamı protesto etti.

Protestoya Memur-Sen konfederasyonu üyeleri, Eğitim-Bir-Sen Ankara il başkanı Mustafa Kır bey çok sayıda sivil toplum kuruluşu üyeleri, ülkü ocaklarından gençler ve Doğu Türkistan'lılar iştirak ettiler. Eğitim bir sen başkanı ile birlikte ortak basın açıklaması yapıldı. Çin elçiliği önüne siyah çelenk bırakarak protesto sonlandırıldı.

Doğu Türkistan Davası ulusal ve yerel basında

10.04.2007:Konya'da uluslar arası yayın yapan KONTV ve Selçuk Üniversitesi bünyesinde bulunan, Konya ve civarına yayın yapan Üniversite Televizyonu (ÜNTV)'de 10 nisan 2007 salı günü saat 12:30 da Doğu Türkistan konulu program yayımlandı.

Programa konuk olarak DUK Bşk.Yrd. ve dernek Genel bşk. Sn. TÜMTÜRK ve Kanada'dan gelen yazar Gulam ZULFİKAR katıldı. Program boyunca izleyicilere Doğu

Türkistan ve sorunları anlatıldı.

Konya Üniversitesinde Doğu Türkistan Konferansı

10.04.2007:Konya Selçuk üniversitesi Bilim ve Teknoloji Topluluğunun daveti üzerine, Selçuk üniversitesi Alaattin kapmüsü Süleyman Demirel salonunda Çin İşgalindeki Doğu Türkistan konulu konfrans düzenlendi.

Konfransa DUK başkan yardımcısı ve dernek genel başkanımız sayın Tümtürk konuşmacı olarak katıldı.

saat 10:00 başlayan konfranstaki Sayın Tümtürk Doğu Türkistan hakkında bilgi verdikten sonra, 20 dakikalık sinevizyon gösterisi sunuldu. Sonrasında Çin işgalindeki Doğu Türkistan'ın sorunları ve bu sorunlardan kurtulmak için Doğu Türkistan'lıların verdiği mücadeleyi anlattı.

Yaklaşık 2 saat süren konfransın son 45 dakikalık bölümünde katılımcıların sorularını cevapladı.

700 kişilik konfrans salonu hınca hınç doldu. Konferansa Selçuk Üniversitesi Öğretim üyeleri, Öğrenciler ve misafirler katıldı.

Konfranstaki bir hafta önce açılan Doğu Türkistan konulu resim sergisi de büyük ilgi gördü. 85.000 öğrencisi bulunan Selçuk Üniversitesinde bir hafta süreyle açık kalan sergi ile öğrenciler bilgilendirildi.

Konya Valisi Sayın Osman Aydın Ziyaret Edildi

10.04.2007:DUK başkan yardımcısı Sayın Tümtürk ve yanındaki heyet Konya valisi sayın

Osman Aydın beyi makamında ziyaret etti.

Çok sıcak ve samimi bir ortamda gerçekleşen ziyarette sayın Aydın'a Doğu Türkistan ve sorunları hakkında bilgi verildi. Doğu Türkistan ile çok yakın ilgili olduğu görülen sayın Aydın ile Doğu Türkistan davasının geleceği hakkında bilgi alışverişinde bulunuldu.

Sayın Tümtürk ve yanındaki heyet Sayın Aydın'a Dobba(DT.miilli kıyafeti) ve Gökbayrak hediye etti.

D.T. Gençlik ve Klt. Der. Kuruluş Yıl Dönümü

23.04.2007:Doğu Türkistan Gençlik ve Kültür derneği kuruluş yıldönümü 22 nisan 2007 pazar günü düzenlenen bir toplantı ile kutlandı. İstanbul'da faaliyet gösteren Doğu Türkistan Gençlik ve Kültür derneğinin kuruluş yıldönümü toplantısına Dünya Uygur Kurultayı başkan yardımcısı ve dernek genel başkanımız Seyit Tümtürk, Doğu Türkistan Vakfı müdürü Hamit Göktürk, Doğu Türkistan Maarif ve yardımlaşma derneği başkan yardımcısı Hidayetullah Oğuz, Doğu Türkistan Dayanışma Derneğinden Kemal İltürk, Ankara Şubemizden Hayrullah Efendigil ile birlikte kalabalık bir misafir topluluğu katıldı.

DOĞU TÜRKİSTAN İSLÂM CUMHURİYETİ (1944-1949) CUMHURBAŞKANI

ALİ HAN TÖRE SAGUNİ'NİN

MAYIS 1945 GULCA NUTKU

Yrd. Doç. Dr. Yılmaz POLAT
Fatih Üniversitesi İstanbul
Meslek Yüksekokulu

ÖZET

Alihan Töre Saguni Türkistan'ın son yüzyılda yetiştirdiği büyük âlim ve Doğu Türkistan'ın bağımsızlığı için hayatını bu mücadeleye adayan büyük devlet adamıdır. Alihan Töre, (tıp) doktor, asker aynı zamanda bir komutandır. Rus ve Çin komünizmi ile hem fikirsel olarak mücadele etmiş hem de aksiyon adamı olarak silahlı mücadele etmiştir. İkinci Dünya Savaşı döneminde, kurduğu Azaldık Teşkilatı ile Doğu Türkistan'da bağımsızlık hareketini başlatmıştır. Rusya ve Çin'le giriştiği bu mücadele neticesinde Doğu Türkistan'da "Doğu Türkistan İslam Cumhuriyeti"ni(1944-1949) kurmuş ve Cumhurbaşkanı olmuştur. Hayatının son 30 yılını daha sonraları hayatını 1976 yılına kadar gözaltında devam ettirmiş ama boş durmamış halkın milli ve manevi değerlerinden uzaklaşmaması ve gerekli bilgiye sahip olmaları için kitaplar yazmıştır.

Alihan Töre, Türk-İslam âleminin son birkaç asırda gelişen dünyaya ayak uyduramadığından dolayı içine düştüğü durumu ortaya koymuş, çözüm yollarını göstermiştir.

Çalışmada Alihan Töre'nin beslendiği kaynağın İslami değerler olduğu tespit edilmiş, O'nun hürriyet, ilim, milli his, insan hakları ve medeniyet konusundaki orijinal düşüncelerinin günümüz problemlerine de işaret etmekle kalmamış çözüm yollarını da gösterdiği ortaya konmuştur. Alihan Töre'nin hayatı, felsefesi ve fikirlerinin bilinmesiyle büyüklüğünün daha iyi kavranılacağı kanısına varılmıştır.

Türkistan Milli Azadlık Hareketlerinin liderlerinden biri olan Saguni hayatını Rus ve Çin emperyalizmine karşı mücadeleyle geçirmiş ve davasında kısa bir müddet de olsa büyük başarı

göstermiş yakın tarihimizin en az bilinen ancak çok bilinmesi gereken mümtaz şahsiyetlerinden biridir.

GİRİŞ

Alihan Töre SAGUNİ Türkistan'ın son yüzyılda yetiştirmiş olduğu büyük âlim ve Doğu Türkistan'ın bağımsızlığı için hayatını bu mücadeleye adayan büyük devlet adamıdır. Bugünkü Kırgızistan Cumhuriyeti'nin Tokmak şehrinde, eski ismi Balasagun (Issık Göl'e yakın bir yer) 1885 yılında doğdu. Babası Şakir Hoca İşan diye nam yapan Şakir Han Töre Nakşibendî tarikatının şeyhlerinden olup, din âlimlerindedir. Alihan Töre, (tıp) doktor, asker aynı zamanda bir komutandır. Bolşevizm'in ortaya çıkmasıyla fikir adamı olarak düşünce alanında da komünizmle mücadele etmiş, gelmekte olan sistemin Çarlık Rus idaresinden de tehlikeli bulunduğunu anlatmaya çalışmış ve koşulları yerine getirmek şartıyla silahlı mücadeleye girilmesini istemiştir. Bu konuda sadece fikirleriyle yetinmemiş, işi pratiğe aktararak bir aksiyon adamı olduğunu ispatlamıştır. Rusya ve Çin'le giriştiği mücadele neticesinde Doğu Türkistan'da "Doğu Türkistan İslam Cumhuriyeti"ni (1944-1949) kurmuş ve Cumhurbaşkanı olmuştur. Lakin kurduğu Cumhuriyeti geliştirmeye çalıştığı sırada Sovyetler Birliği'nin Gulca Konsolosu Dabaşın (Konsolos yardımcısı Aleksandır Vasiloviç'tir.) tarafından 1946 yılı Haziran ayında Kazakistan Çin sınırında bulunan Korgaz Şehri'nde anlaşma vaadi yalan ile tuzağa düşürülmüş, sonra askeri bir uçakla Taşkent'e getirilerek, şehir dışında iki yıl halktan uzak bir şekilde tutulmuştur. Daha sonraları hayatını 1976 yılına kadar gözaltında devam ettirmiş ama boş durmamış halkın milli ve manevi değerlerinden uzaklaşmaması ve gerekli bilgiye

sahip olmaları için kitaplar yazmıştır.

Ali Han Töre'nin nasıl bir şahsiyet sahibi olduğu, onun ruh haleti, bilgisi, becerisi, hürriyet düşkünlüğü, hümanist, vatanperver, zulme başkaldıran, hak ve halk dostu olduğunu en güzel şekilde aşağıdaki Mayıs 1945 Doğu Türkistan İslam Cumhuriyetinin Merkezi GULCA şehrinde söylediği nutkundan anlayabiliriz. Ali Han Töre'nin o zamanki halka hitabına bizim bugün de ihtiyacımız vardır. Eseri Oğlu Kutlukhan Şakirov'dan temin ettim, Arap alfabesinde o bölgenin Türkçesi ile basılmıştır. Anadolu Türkçesine aktararak sizlere sunmaktan gurur duyuyorum.

**"ALİ HAN TÖRE'NİN NUTKU*
LA İLAHE İLLALLAH MUHAMMEDUN
RESULULLAH.**

Rabbimiz, Allah Peygamberimiz Hz. Muhammed (S.A.V.), Dinimiz İslam, vatanımız. Doğu Türkistan Uyanalım, artık uyanma zamanı geldi.

Değerli Kardeşlerim ve Sevgili Vatandaş-larım!

Her insanoğlu (A.S.) çocuğu asli yaratılışında medeniyet, maarif, hüner sanatına sahip olma kabiliyeti ile yaratılmıştır.

Gün doğarken doğan bir çocuğun vücudunda gün batışı insanların kabiliyetinin varlığı şüphesizdir. Fakat bu kabiliyeti ortaya çıkartmak için ilim okumak, terbiye almak lazımdır.

İlimsiz, manevi duygulardan uzak olanlar, kendi vücudundaki kıymetli madenlerden faydalanamazlar ve aynı zamanda bunlar hayvanlar gibi yaşamak zorunda kalırlar. Bu hakikati hiç kimse inkar edemez.

Şanlı Doğu Türkistan'da yaşayan milyonlarca vatan çocukları bu güne kadar vücutlarındaki kıymetli cevherlerden faydalanmaya imkan bulamadı. Medeniyetten-ilim ve irfandan mahrum kaldı ve yüzyıllarca sanki hayvanlar gibi yaşamaya mahkum oldu, kölelik ve esaretin kurbanı oldu. İlimsiz medeniyetsiz zalim (Karahıtaylıların)-Çinlilerin baskıcı siyaseti altında ezilen bütün müslümanların bütün imkanları ellerinden alınarak yok olmaya başladı. Müslümanların güzel ahlakları bozuldu. Dini, milli, vatan hissiyatlarından yoksun olmaya başladılar. Bunu gören sahtekar tamahkar (Hitay) Çin hükümeti fırsatı ganimet bilerek dinimize milletimize hem de vatanımızın işgali için plan yaparak üç koldan hücumla başladı.

Kardeşlerim ve Vatandaşlarım!

Daha hatırlardan, akıllardan çıkmadığı, bu zalim Çinliler biz müslümanlara en zalim vahşiliklerini

gösterdi. Milletimizin hayatı cehenneme döndü. Büyük ülema, din adamlarımız, zengin tüccarlarımız ulu yaşlı Hacı Haremeyn aksakallı atalarımız, yazarlarımız, aydın fikirli vatanperver çocuklarımız, kıymetli hanlarımız, beylerimiz haksız yere bu utanmaz, namussuz vicdansız zalim Çin Hükümetinin mezbahanelerinde vahşi kendi gönülleri gibi karanlık, pis kokulu rutubetli zindanlarında, hapishanelerinde yok oldular,

İnsanların akıl erdiremeyeceği ve hayal edemeyeceği türde işkenceler altında azap çektiler ve öldürüldüler.

"İşte yürek parçalayan bu hakikatleri hiçbir zaman unutmuyacağız" Zalim Çin hükümetinin bunu dünya kamuoyundan gizli tutabilmesi saklaması mümkün mü?

Bu mazlum milletin bütün mal mülkleri, evleri, bahçeleri, arazileri ellerinden alındı. Kadın ve çocuklar evsiz barksız, mekansız, aç susuz, çıplak kalarak sokaklarda ser sefil oldu. Çin vahşileri bunlarla yetinmedi; günahsız kadın ve çocukları yuvalarından etti, uzak yerlere sürgün etti. Hapishanelere attı ve onları sürgün hayata mahkum etti.

Bununla beraber bu kana doymayan, kan içen zalimlerin, halk üzerinde yaptığı cebr-cefalar haddini ziyadesi ile aştı.

İşte iş bu hale gelince bütün halk canlarından bezip, canına tak ettiği vakitte "Zalimin zevalini veririm" diyen Allah'ın bozulmaz vaadine inanan, biz bütün Gulca halkı omuz omuza ellerimize ne çıkarsa onu alarak, bütün silahlarımızla zalimlere baş kaldırdık. Halkımız, birlik şerefine nail olan, çokluğun gücü Allah'ın gücü düstürüne inanan halkımızla kısa bir zamanda zalim Çin Hükümeti'ni bertaraf ederek İslam Hükümetini kurduk.

Çinli zalimlerin zulüm, istibdat bayraklarını ayak altına alıp, çiğneyip, yaktık. Ecdadımızın mirası olan ayyıldızlı dini şiarımız kelime'i şehadet baskılı adaletli ak sancağımızı göndere çekti. Kelime' i Tayyibe'li bu mukaddes tuğ sancağımızın namusunu, hürmetini ululuğunu, sabır ile ebedi olarak korumalıyız, diyerek bütün müslümanlar and ve yeminler edip ellerimize silahlarımızı aldık.

Hz. Muhammed (S.A.V.): "Zalimlere karşı mal ve canlarınızı feda ederek savaşın, Allah'ın (C.C.) yardımıyla düşmanlarınızı yenip, dünyada rahat, ahirette cennet bulunuz." diyen mübarek sözlerini amale geçirip, onun güzel neticelerini gördük.

Modern silahlarla silahlanmış zalim Çin ordusunun çürümüş askerleri gürleyen tekbir seslerimiz ile yaptığımız hücumlar karşısında

takatleri kalmadan kaçmaya başladılar. Vatan evlatları, kahraman askerlerimiz zalim Çin askerlerinin geride kalanlarını kovalayarak, bir kısmını nehirlere döktü ve bir kısmını da esir aldı...

Çin vahşileri biz müslümanlar için kazdıkları mezarlara, çukurlara kendileri düştüler, gömüldüler.

.....
Düşmanımızı yani zalim Çin işgalcilerini İli (GOLCA) toprağından temizleyip çıkarttık.

Adaletle esaslanan İslam Devletimizi kurduk. Her iyiliğın kapısı halkın yüzüne açıldı. Dini işlerimiz için Dini Nezaret İdaresi açtık. Müslümanların bütün işlerini, dava suallerini Adliye şeriat hükümlerini havale ettik. Muhterem Zarif Karı Hacı (Hacı Hafız Zarif) cenaplarını Mahkeme-i Şer'iyede ulemalardan teşekkül azalar üstüne başkan seçtik.

Abdul-Müteali Halfemi, Dini Nezarete Başkan tayin ettik. Kurulan devletimizde şeriat hükümleri yürürlüğe girdi. Kararan gönüller ağarmaya başladı. Hakikat ortaya çıktı.

Aziz Kardeşler!

"Uyanık olunuz" Gaflet uykusundan uyanma vakti geldi. Bugünden sonra ve daha sonra Çin tarafından aramıza sokulacak hainlerin ortalıkta fitne yaratmalarına hep birlikte elele vererek bu hainlerin emellerine ulaşmalarını önleyeceğiz bunlar saf gönüllü müslüman kardeşlerimiz arasına nıpah tohumları atarak aldatma yolu ile bizleri birbirimizden uzaklaştırma yollarını deneyeceklerdir sizlerden bu gibi hile aldatmaca oyunlara kanmadan aldanmadan kendi yolumuza devam edeceğiz.

Kardeşlerim ve vatandaşlarım!

Vahşi düşmanların, vatan hainlerinin her türlü, her şekildeki zehir ağı karıştırılmış hilelerine aldanmayın. Biz müslüman ve başka vatandaşlar bir ittifakta olup, Bağımsız Doğu Türkistan Hükümeti'ni kurup bütün milletimizin ve nesil evladımız için azadlık yolunu açtık. Günahsız kuzuyu yemeye alışmış aç kurt gibi nice yüzyıllar boyu müslüman kanını emip onun tadını tatmış, zalim Çin Hükümeti buna elbette razı olmayacak. Dinini, milletini vatanını kendi şahsi menfaati için kurban eden hayalperest vicdansız bihimmetler bu işi (yahşi) iyi görmüyordu.

"Doğu Türkistan" (sinjang) yüzyıllardan beri Çin'in ayrılmaz bir parçası diye gelen"Çinin kendi inandığı uydurma yalan sözlerine her zaman karşı çıkan müslüman Doğu Türkistan halkının bugünkü iman gücü ile nelere muktedir olduğunu görmeli ve

inanmaliki bu topraklar özbe öz Müslüman ve Türk yurdudur, ve ilelebet böyle kalacaktır. Çin bu yalanlarla aldatmalar ve göz boyamalar hilelerle insanları yanıltabilir ama tarih yalan söylemez ve tarihi yanıltamaz bunu bilmeliler. Aşağıdaki hakikatları gerçekleri belgelerle ispatlanmış sözleri iyi anlasınlar ve gönüllerinde tutsun..!

Bu Doğu Türkistan Halkının kahraman ecdatlarının savaş çığılıkları ile yaptıkları hücumlara, devamlı vurdukları darbelerine dayanamayan Çin yetkilileri, kendi vatanlarını korumak maksadıyla 3500 km uzunluğunda olan Çin Seddi'ni yaparak, tavşanın şahinden farenin kediden kaçtığı gibi kale içine kapanarak güç bela, zar zor canını kurtardığını unutmamasın. Bu gerçekleri Çinli yazarlar ve tarihçileri gizleseler de kitaplarda yazmasalar dahi bütün dünya tarihi bu gerçekleri hakikatları iyi bilmektedir Çin tarihi bilmesede dünya tarihi bilmektedir ve buna şahittir.

"Güneş balçıkla sıvanmaz." Bu zalim Çinlinin Doğu Türkistan'ı işgali ile Doğu Türkistan Halkı üç kara devir yaşadı:

Hanlık devri, Canconluk devri, Şeng Şi Say devri.

Birinci Hanlık devrinde müslümanlar karanlık ve zulüm içinde, yüzyıllar boyunca can telaşında dininden ilmi eğitimden edep ahlaktan tamamen uzaklaştırılarak yaşadı. Bu zalimce günler, dehşetli asırlar yalnız Doğu Türkistan toprağında değil belki bütün Çinin kendi toprağında hüküm sürdü. Bu zalim vahşiler müslümanlara neler yapmadı.

Hangi medeniyet, kendi halkına bu tür baskı zulüm ve işkenceyi reva gördü. Şarki Türkistan Halkı'nın baht saadetini Çin'in koluna teslim eden kendisinin ve bütün milletinin kaderini Çankay Şek "cenapları"nın iltifatına bağlı diye bilen din ve millet hainleri buna cevap verebilir mi? Çin yönetimi din, diyaneti yasaklayarak edep ahlak, yönümüzü ve müslümanlara kumar, hırsızlık, yalancılık, esrarkeşlik, fahişelik, korkaklığı aşıladı, bütün bu ahlaksızlıkları öğretti. İşte hayatımız için zehir olan bunlara benzer kötülüklerini vatanımız ve halkımıza yadigar bırakıp gitti.

İkincisi Conconluk (Cingo mingoluk) devri: Çin devridir. Cingo mingo demek Çin dilinde cumhuriyet anlamındadır. Cumhuriyetin yönetim anayasasında halk hak ve hukukta eşit olmalı, insanlar kabiliyetine göre değerlendirilmeli, liyakatlılar iş başında olmalıdır ama, Çin ne yaptı tüm yönetim kadrolarına Çinlileri yerleştirdi, halkı eşit yönetimine inandırmak için halkın gözünü boyamak içinse müslüman halktan kendilerine

kuklalık yapabilecek kişilerden yerleştirdi.

Yalnız insanlarımız değil, dinimiz, eğitim müfredatımız belge niteliği taşıyan kitaplarımız kutsal kitaplarımız Çinlilerce ayaklar altına alındı Bu dönem devrin karanlık günlerin, karanlık geceleri olarak geçti. Bu devirde zalim Çin hükümeti'nin yaptığı işler Hanlık devrindeki müslümanlara uygulanan zulmü arttırmak oldu. Bununla birlikte bu devirde yaşayan müslümanlar can telaşına düşerken üçüncü döneme girdi.

Üçüncü devri, Şing Du Ben; istibdat devri: Aldatıcılar devri, veya (CELLATLAR) devri desek hata olmaz.

Çünkü müslümanlar ve başka milletlerden halklar bu üç türlü dehşetli günleri başlarından geçirdiler. Bu devrin getirdiği faciaları, dehşetli günleri, zulüm ve istibdatları, vahşi merhametsiz Çinlinin yaptığı vahşilikler herkesin gözönünde olup bittiğinden, gönül sayfalarına yazılmış silinmez birer tarih olduğundan yine tekrarlamaya gerek yok.

Müslüman kardaşlar ve vatandaşlar!

İşte tüm bunlar gözümüzün önünde cereyan etti. Tüm bunlara rağmen yine aldanırsak, vahşi düşmanlara aldanıp tuzaklarına yine düşersek, vicdansız hainlerin tatlı şirin sözlerine inanırsak kendimiz ve evlatlarımızın baht ve saadetini biz müslümanları yoketmek için çukur kazıyarak bekleyen, din düşmanı, Allah düşmanı, halk düşmanı olan “Çan Kay Şik”nin iltifatına bırakırsak kendi elimiz ile zehir içmiş kendi ayağımıza balta vurmuş olmaz mıyız?” Döşekten yılan çıktığını görüpte el kol sokmayınız. En iyisi Çin Hükümeti, Doğu Türkistan üzerine hakim olma fikrini kafasından çıkarıp, kendilerinin ana vatanı, asil vatanları olan Kuzey Cungo'yu japonya'dan kurtarıp vatan edinsin.

Ülkelerinin en zengin, en güzel yerlerini, Japon işgaline terkeden Çin, Doğu Türkistan Halkı'nın asil vatanını, ana mekanını işgal etmekten utansınlar.

Halkımız ilimsiz, medeniyetsiz Çin hakimiyetinin, istibdatı altında yüzyıllarca yaşadığı bu zamana kadar hep zulüm gördü. Her medeni millet, Doğu Türkistan'ın halkının %95 şii kendi bağımsızlığı için her zaman mücadele ede gelmiş bundan sonrada yapmaya devam edecektir. Tüm dünya devletleri Çinin Doğu Türkistanı işgal ettiğini ve burada yaşayan halkı dünyanın gözleri önünde ferasızca insan aklı almaz işkence ve zulüm ve baskı altında tuttuğunuda biliyor, Dünya devletleri Doğu Türkistanı ve mazlum halkını

tanımamazlıktan veya umursamamazlık yapamaz buna tüm kalbimizle inanıyoruz.. Çin Hükümeti'nin başkanı “Çan Kay Şek” eğer kendinde güç bulmuşsa önce kendi vatanlarına giren düşmanlarına karşı savaşsın, öz vatanlarının bütünlüğünü sağlasın.

Biz Doğu Türkistan halkı, kendi vatanımıza kendimiz sahip çıkarız. Asıl ana mekanımız çok nimetli, bereketli toprağımızı bir damla kanımız kalana kadar müdafaa edeceğiz.

Kendisinin veda milletinin hayatını, baht saadetini “Ceng Şeng” Pu Cung Şengler iltifatına vermek isteyen ümitsiz, satılmışlara hiç bir vakit yol vermeyiz, vermeyeceğiz. İslam Dini'nin haklılığı, doğruluğu için, tuttuğumuz yolun doğruluğu için, elbette düşmanlarımızı, şüphesiz yeneceğiz. Allah bize yardım yardımcıdır.

Değerli Müslüman din kardeşlerim, Uyanık olunuz! Mert olunuz. Zafer çok yakındır ve son aşamaya gelmek üzeredir. Zalim Çin Hükümeti hakimiyetini, yurdumuzdan asil vatanımız Doğu Türkistan toprağından atalım. Bütün Doğu Türkistan Halkı kölelikten, esirlikten kurtulup, hür olduktan sonraki nesillerimizi, evladımızı ilelebet bağımsızlığa kavuşturalım. Medeniyetli insanların safında, hukukumuz, vatanımıza sahip çıkalım, İslam Dini'ni koruyarak, hem bu dünyada hemde ahirette mutluluğa kavuşalım. Allahın rahmet ve bereketi üzerinize olsun! Allah'a emanet olun!.

SONUÇ

Alihan Töre'nin nutku okunup idrak edildiğinde, O'nun değeri ve kıymeti anlaşılmaktadır. Cümlelerin kuruluşu, halka seslenişi, hitabı gayet bilgili büyük bir hatip olduğunu da ispat etmektedir. O sadece kendi halkını düşünen değil, diğer milletleri de nazara alan, onlara yaşama, çalışma hakkını teslim eden büyük devlet adamı sıfatına sahiptir. Mukaddesat uğrunda yapılması gerekenleri vakti zamanında en güzel şekilde ifade etmekle kalmamış, hayata geçirmiş bir aksiyon adamıdır. Alihan Töre'yi ne kadar sevsek ve anlatsak da azdır. O'nu yeni nesle anlatmalı ve o ruhta insanlar yetiştirmeliyiz. İşte ancak Alihan Töre ruhuna sahip insanlarla Türkistan hatta dünya güllük gülistanlık olacaktır. Alihan Töre'yi öğrenelim, öğretilim...●

***Doğu Türkistan Halkı'nın Önderi, İslam Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Ali Han Töre**
Bağımsız Doğu Türkistan Cumhuriyeti,
Terbegatay Vilayeti Halkın sesi Gazetesi
Matbaası / Çöcek Şehri

Uygur Türklerinin çilesi

Mehmet GÜLÜM
Araştırmacı-Yazar

1949 yılında Komünist Çin'in işgali altına giren 35 milyon Müslüman Türk'ün yaşadığı Doğu Türkistan, Çin'in uyguladığı kültürel ve fiziki soykırım altında zor günler yaşıyor.

1946 Yılında Çin Komünizmi'nin işgaline uğrayan 35 milyon nüfuslu Doğu Türkistan Türkleri, kendilerine karşı uygulanan fiziki ve kültürel soykırımı karşı Türkiye'den ve tüm insanlıktan yardım bekliyor. SÜ Bilişim Topluluğunun düzenlediği Doğu Türkistan Konferansı'nda Türkiye'den 5 bin kilometre ötede yaşayan Müslüman Türkler'den oluşan

Doğu Türkistan halkının yaşadığı soykırım ve işgal gündeme getirildi.

ÇİN'İN UYGULADIĞI SOYKIRIM GÖRMEZDEN GELİNİYOR

Konferansa konuşmacı olarak katılan Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanı ve Dünya Uygur Kurultayı Başkan Yardımcısı Seyit Tümtürk, Çin baskısı altında yok olmama mücadelesi veren Doğu Türkistanlı kardeşlerimizin yaşadıklarını anlattı. Doğu Türkistan'ın 1949 yılından bu yana Çin'in planlı bir soykırımı altında olduğunu vurgulayan Tümtürk, "Doğu Türkistan'daki milyonlarca Müslüman Türk kardeşlerimiz Çin tarafından katledildi. Binlerce Doğu Türkistanlı aydın ve din adamı idam edildi. 18 yaşından küçük Doğu Türkistanlıların camilerde namaz kılması, üniversitelilerin oruç tutması, ülkede Türk ya da Doğu Türkistan denmesi yasak. Ben Doğu Türkistanlıyım diyen terörist muamelesi görüyor. Binlerce yıldır Türk toprağı olan Doğu Türkistan Topraklarına milyonlarca Çinli yerleştirildi. 1949 öncesinde yüzde 2-3 olan bu bölgedeki Çinli oranı şuanda yüzde 50'nin üzerine çıktı. Yani Türk kardeşlerimiz kendi topraklarında azınlık konumuna getirildi. Çin, kardeşlerimizin dini ve milli kültürünü yok etmek için elinden gelen her şeyi yapıyor" diye konuştu.

YOK OLMAMA MÜCADELESİ VERİYORLAR

Tümtürk, 35 milyon Doğu Türkistanlı Türk'ün tarih sahnesinden silinmeme ve yok olmama mücadelesi verdiğinin altını çizerek, yapılan bu katliamların tek sebebinin bölgenin zengin, petrol, uranyum ve altın rezervleri olduğunu ifade etti. Doğu Türkistan'da

uygulanan soykırımı hiç kimsenin karşı çıkmadığına dikkat çeken Tümtürk, “Burada yaşanan soykırım sadece Doğu Türkistanlıların sorunu değildir. Yaşanan soykırım, tüm Türk dünyasının, İslam dünyasının ve de tüm insanlığın sorunudur. Burada yaşanan katliama hiç kimsenin ses çıkarmaması Çin'i daha da kuvvetlendiriyor. Dünya soykırımın her türlüsüne maruz kalan kardeşlerimizi görmezden geliyor. 35 milyon kişinin 1 milyar nüfuslu Çin'e karşı mücadelesine dünya devletlerinin de el atması gerekiyor” dedi.

SOYKIRIMIN HER TÜRLÜSÜNE MARUZ KALİYOR

Doğu Türkistan'daki eğitimlerin şunda tamamının Çince olduğunu belirten Tümtürk, bu sayede ülkenin milli değerlerinin yok edilmek istendiğini binlerce yıldır kullanılan Uygur Türkçesi'nin bile unutulmak üzere olduğunu söyledi. Tümtürk, Çin'in Doğu Türkistan'da büyük bir ahlaki soykırım çalışması da başlattığını vurgulayarak, bölgede uyuşturucu denetiminin neredeyse hiç yapılmadığını anlattı. Çin'in Doğu Türkistanlıların sağlıkları ile oynayarak insanların ölümüne neden olduğunu açıklayan Tümtürk, şunları söyledi: “Çin bölgeye yeterli sağlık hizmeti sunmayarak insanlarımızın ölümüne neden oluyor. Türkiye'de verem (Tüberküloz) neredeyse bitmişken Doğu Türkistan'daki her üç evden birinde verem hastası var. Çin tüm nükleer santrallerini bu bölgede yaparak kardeşlerimizin sağlıklarına zarar veriyor. 35 milyon insanın yaşadığı Doğu Türkistan'da görülen kanser vakaları 1 milyar insanın yaşadığı Çin topraklarındaki vakalardan üç dört kat fazla. Bölgede yaşanan AIDS vakaları Çin'de yaşanan vakalardan üç kat daha fazla. Müslüman olan ve dışarıya çıkması yasak olan bir toplulukta bu kadar AIDS vakasının görülmesinin sebebi Çin'in bir takım kimyasallarla insanları bu hale getirdiğini düşünüyor.”

UYGUR TÜRKLERİNİN EN BÜYÜK UMUDU TÜRKİYE

Tümtürk, Doğu Türkistanlıların en büyük umudunun Türkiye olduğunu belirterek,

Türkiye'nin bu insanlar için ideal ülke ve abi niteliğinde olduğunu kaydetti. Osmanlı Devleti döneminde ve Cumhuriyet'in Atatürk döneminde Doğu Türkistanlılara sahip çıktığını hatırlatan Tümtürk, “Türkiye bin yıl önce aynı topraklarda yaşadığı kardeşlerine sahip çıkmalı. Doğu Türkistanlılara nereyi görmek istiyorsun diye sorsanız. Önce kutsal toprakları sonra da Türkiye'yi görmek istediğini söyler. Türkiye Cumhuriyeti Doğu Türkistan'a sahip çıkar, Türklük ve İslam kimliğini kullanırsa dünyanın en büyük gücü olabilir. Fakat maalesef bu gücünün farkında değil. Özellikle son 20 yıldır Türkiye siyasetindeki yöneticiler Doğu Türkistan'a hiçbir katkıda bulunamadı” diye konuştu.

Doğu Türkistanlıların maruz kaldığı bu soykırım ve işgale karşı sürekli direniş içinde olduğunun altını çizen Tümtürk, fakat bu direnişin Çin denetimindeki haber akışı nedeniyle dünyaya hiç duyurulmadığını, dünyanın Doğu Türkistan'ı işgali kabul etmiş olarak gördüğünü söyledi. Tümtürk, Çin'in Doğu Türkistanlı direnişçileri Müslüman Terörist olarak dünyaya tanıtmaya çalıştığını açıkladı.

DOĞU TÜRKİSTAN YOK OLURSA ÇİN TÜM DÜNYAYI TEHDİT EDER

Doğu Türkistan'ın Çin'in önündeki bir set konumunda olduğunun altını çizen Tümtürk, Çin'in bu bölgeyi tamamen hâkimiyeti altına alması ile Orta Asya'daki diğer Türk ülkelerini de zapt edeceğini bunun sonucunda önümüzdeki 20- 30 yıl içinde Türkiye'ye komşu bile olacağını vurguladı. Dünyanın Doğu Türkistan'a sahip çıkarak büyüyen Çin tehdidine karşı durması gerektiğine dikkat çeken Tümtürk, bu sağlanmazsa dünyanın Çin işgaline maruz kalabileceğini söyledi. Tümtürk, dünyanın dörtte bir nüfusuna sahip olan Çin'in yeryüzünün onda birinde yaşamayı kabul edemediğinin altını çizerek, bu yüzden topraklarını büyütmek için çaba sarf ettiğini anlattı. ●

MAVİ GÖZLÜ YAR

Faruk KELEŞTİMUR

Doğu Türkistanım...

Esaret altında inim inim inleyen ama yılmayan, ama yıkılmayan, direnen ve sabreden, her taşı elmas, her karışı yakut olan gardaşım. Bu mektubum sanadır.

Mukaddes topraklar, iyi izleyin ve şahit olun. Tarih sahnesinde pek nadir gördüğünüz, pek nadir tanık olduğunuz, üzerinizde pek nadir yaşanmış bir hadisedir bu. Sizi dahi hüzünlendirebilecek, isyan ettirebilecek, bıktırarak, usandıracak, ağlatacak zulmü, her taşınıza, her zerrenize işleyin.

İşleyin ki, gelecek nesiller de bilsin bütün bunları. İşleyin ki sorumsuzlar, bilinçsizler, maddeciler, inançsızlar ve milliyetsizler görsün vatan denilen mübareğin ne derece kıymetli olduğunu.

MAVİ GÖZLÜ YAR

Doğu Türkistanım...
Seni gökyüzünden tanıdım
İsyan eden, sitem eden, ağıt yakan...
Ve derdini dağlara haykıran
Gökyüzünden tanıdım
Ağlardı kimi zaman
Ben de onunla ağladım
Sen acı çektikçe, üzüldükçe
O da üzülür, kömür gibi kararır
Kimi zaman ben de onunla karardım
O da sevdalıydı sana ben de
Mavi gözüne vurulmuştuk ikimiz de...

Top sesleri gelirdi oralardan,
Ruhumu sıkan, beni benden alan...
Hüzünlenirdim, sıkılırdım, sinirlenirdim
Ve seni benden bile çok seven
Gökyüzüyle dertleşirdim...
Bilmem nedendir? Onu da çok severdim
Bana seni hatırlatırdı
Masmavi zeminde, bembeyaz bulutlar
O da benim gibi bir sana ağlar...

Mavi gözlü yârim...
Gözlerindeki ışıltı kaybolmasın
Her derde, her sıkıntıya rağmen...
Senin derdinle dertlenen
Seni senden çok seven Sana zafer yemini
eden

Bizlerin hatrına sabret
Her derde her sıkıntıya rağmen...

Doğu Türkistanım...
Baturları, Alptekinleri düşün
Elleri semada, başları secdede
Senin için dua eden
Cihat için yemin eden
Alperenleri düşün...
Gözlerindeki ışıltı kaybolmasın
Kahpe Çin'in kahpe zulmü
Seni hiçbir zaman yıldırmasın
Mevla seninle Mevla bizimle
Mevla iman dolu yüreklerle
Gözlerindeki ışıltı kaybolmasın
Mevla senin umut kokan gözlerinle...

Aynı kök aynı gövde üzerinde
Birbirine tutunan yemyeşil dallardık biz
Silinmez hafızalarımızdan o yüce mazimiziz
Tasalanma, kaygılanma, bil ki;
Sen bendesin hala, ben de seninleyim
Bana ümitle bakan, ıslak gözlerinleyim

Esen yel mi alacak seni benden
Yelin sahibi benimle beraberken...
Mevla zulmedeni kahredendir
Ağlama ey mavi gözlü yar
Hak Teala inananla beraberdir!

M.Emin BUĞRA

Çeviri : Gökbayrak

Karahanlılar Devletinin Kendi Dönemindeki

Diğer Devletler Arasındaki Yeri

Karahanlılar ile Abbasi Halifeliği arasındaki ilişkiler konusunda yeterince bilgiye sahip değiliz. O dönemlerde halifelik merkezinin siyasi nüfuzunun kaybolduğu bilinmektedir. Ancak Karahanlıların ilk dönemlerinde Batı Türkistan, Afganistan ve İran'ı egemenliği altında bulunduran Samani devleti ile Karahanlıların ilişkileri dostluk çerçevesinde olmuştur. Samani devleti yıkılmadan önce Harun Buğra Karahan'ın ilişkilerini kesip devleti ele geçirdiği daha önce açıklanmıştı. Ondan sonra Karahanlılar Asya devletlerinin en köklü ve nüfuzlu tek devleti olarak tanınmıştır. O dönemin en güçlü İslam hükümdarı olan Gazneli Mahmud'un oğlu Sultan Mes'ud Karahanlıları kendinden üstün görerek epeyce saygı gösterirdi; Karahanlılar ile dostça ilişki kurmaya çok özen gösterirdi. Selçuklu sultanları da Karahanlıları genel Türk halklarının imparatoru olarak görüp

saygı gösterirlerdi. Doğudaki Tangut ve Hitay devletleri resmi olarak Karahanlılara bağlı olmasa da Karahanlıları kendilerinden daha üstün gördükleri için Karahanlılara her zaman hediye göndererek iyi ilişkisini muhafaza etmiş, Karahanlıların devletlerini ele geçirmesinden korunmaya çalışmışlardır.

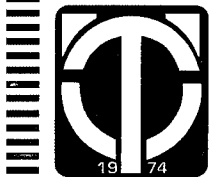
Divani Lugatit Türk'te yazılanlara göre Karahanlılar Çin imparatoru ile olan yazışmalarını Uygur harfleri ile yapmıştır. Çin imparatorları da cevaplarını Uygur harfleri ile yazmışlardır. Bu, Karahanlılar devletinin Çin imparatorları üzerinde siyasi üstünlüğe sahip olduğunu göstermektedir. Karahanlılar devletini kendi dönemindeki diğer devletlerden üstün kılan Karahanlılar devletinin sahip olduğu askeri, iktisadi ve siyasi gücüdür. Ne yazık ki bu konuda sahip olduğumuz bilgi çok azdır.

Karahanlılar ve Öncesindeki Büyük Türk Devletlerinin Yıkılma Nedenleri ile İlgili Bir Görüş

Hunlar, Cucanlar, Yeftiler, Göktürkler, Türkeşler, Uygurlar ve Karahanlılar gibi büyük Türk devletlerinin en fazla 300 yıl ayakta kaldıkları bilinmektedir. Tabii ki bu devletlerin yıkılma nedenleri farklıdır. Ancak bazı günümüz tarihçilerinin görüşüne göre bu devletlerin yıkılmasında şöyle bir ortak neden vardır:

Eski zamandan beri Türk toplumlarında herkes özgürlük her şeyden üstündür inancına sahip olmuştur. Bundan dolayı en üst hükümdar her bölgedeki yerel hanlık ve beyliklerin özgürlüğüne saygı göstermiş, ancak düşmana karşı tek bayrak altında birleşerek savaşmaya özen göstermiştir. Yerel hanlık ve beylikler en üst hükümdarı Türk halklarının birliği ve varlığının güvencesi olarak gördükleri için ona itaat etmiş ve saygı göstermişlerdir. Merkezden uzak bölgeleri yöneten hükümdar soyundan olan yardımcıları kendi bölgelerinde tam yetkiye sahip özgür bir devletin yöneticileri gibi görev yapmışlardır. Dahili, harici, askeri ve maliye işlerinin tümü bu yardımcıları

tarafından yürütülmüştür. Bu mevkiiler babadan oğula miras yoluyla geçmiştir. Eski zamanlardan beri Türk devletlerinin idaresi bu şekilde devam etmiş, herkes bu geleneğe uymayı görev ve borç olarak bilmiştir. Bir devlet kurulduktan belli bir zaman sonra yardımcılarından bencil ve kıskanç kimseler ortaya çıkarak hükümdara karşı gelmiştir. Kendi bölgelerinde özgür bir devlet yöneticisi gibi askeri ve maliye işlerini tam denetimi altında tutan bu kimseler hükümdara karşı isyanlarında kolayca başarıya ulaşmışlardır. Diğer yandan Türk devletlerinin yıkılışı için fırsat kollayan komşu devletler bu asilere yardım ederek düşmanlıklarında hiç geri kalmamışlardır. Kısacası bu tür idare şekli iç savaşa meydan hazırlama ve dış düşmanın saldırısına fırsat oluşturma aracı olmuş ve devletin yıkılışını kaçınılmaz sonuç haline getirmiştir. Bu kitapta yer verilen Türk devletlerinin zayıflaması ve yıkılmasına neden olan olaylar incelendiğinde hepsinin sonunu hazırlayan önemli sebeplerden birinin yukarıda açıklanan sebep olduğu görülür. ●

ÖZKAR Grup

ÖZKAR İnşaat

Yıldırım Beyazıt Mah. Uzay Cad. No: 48 Kayseri/TÜRKİYE
Tel: +90 352 233 51 10
E-mail : insaat@oz-kar.net

ÖZKAR Enerji

Org.San.Böl. 10. Cadde No: 47 38070 Kayseri/TÜRKİYE
Tel: +90 352 321 16 87 (pbx)
Fax: +90 352 321 16 84
E-mail : enerji@oz-kar.net

ÖZKAR Metal

Org.San.Böl. 10. Cadde No: 49 38070 Kayseri/TÜRKİYE
Tel: +90 352 321 39 39 (pbx)
Fax: +90 352 321 39 43
E-mail : metal@oz-kar.net

ÖZKAR Ahşap

Org.San.Böl. 10. Cadde No: 47 38070 Kayseri/TÜRKİYE
Tel: +90 352 321 10 95 (pbx)
Fax: +90 352 321 16 84
E-mail : ahsap@oz-kar.net

ÖZKAR Diştic

Org.San.Böl. 10. Cadde No: 47 38070 Kayseri/TÜRKİYE
Tel: +90 352 321 15 70 (pbx)
Fax: +90 352 321 16 84
E-mail : distic@oz-kar.net

ERAS HOLDING A.Ş.

ISO 9001 : 2000

Gülük Mah. İnönü Bulv. Karakol Sok. Eras İş Mrk. Kat:3/302 Melikgazi/KAYSERİ
Tel: +90.352.330 21 10 (5 Hat) Fax: 330 21 15
www.eras.com.tr eras@eras.com.tr

ERAS
İNŞAAT TURİZM SAN. ve TİC. A.Ş.

ERASYA
TUR. OTOMOTİV GIDA VE PET. ÜRÜN A.Ş.

ERASANIL
SİGORTA ARACILIK HİZMETLERİ A.Ş.

ERAS
DERSHANELERİ

• ERGİYES TV • ERGİYES RADYO • AKIN GÜNLÜK GAZETESİ • GRAND ERAS OTEL
• GRAND ERAS ERGİYES OTEL • GRAND ERAS AKSARAY OTEL • ERAS BETON SANTRALİ

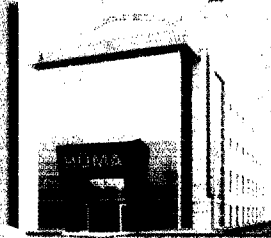

Özel

HÜMA

KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM HASTANESİ

ANADOLU'NUN İLK VE TEK
TÜRKİYE'NİN SAYILI
ÖZEL KADIN HASTALIKLARI VE
DOĞUM HASTANESİ

- > Kadın hastalıkları ve gebe izleme ünitesi
- > Yenidoğan yoğun bakım ünitesi
- > Jinekolojik ameliyathane ve doğum ünitesi
- > Menopoz ve kanser tarama ünitesi
- > Perinatolojik danışmanlık ünitesi
- > Diyetisyen sayıftanım ünitesi
- > Endokrinoloji ünitesi
- > Laboratuvar ünitesi
- > Acil Servis

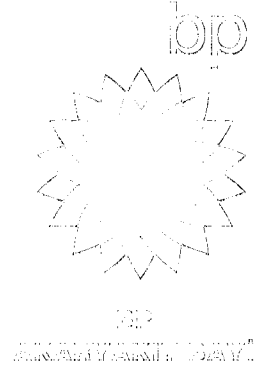
SSK, BAĞ-KUR, EMEKLİ SANDIĞI
MENSUPLARI ve ÖZEL SİGORTA
ŞİRKETLERİYLE ANLAŞMALIYIZ

Tacettinveli Mah. Seyyid Burhanettin Bulvarı No: 58 (Kartal Kavşağı)
Tel : 0.352. 222 61 61 (pbx) - 221 08 84 Fax : 0.352. 222 22 52 KAYSERİ

www.humahastanesi.com.tr

bilgi@humahastanesi.com.tr

QIP
GİRİŞİMÇİLERİN
KURULUŞU
KURUMSAL SANAYİ VE TİCARİT A.Ş.

Sloganımız :
Biz bu şehri seviyoruz söz verdik kirletmeyeceğiz

KULÇA
ÇELİK KAPI

FARKIMIZI FARKEDİN

TÜRKİYE' DE İLK VE TEK

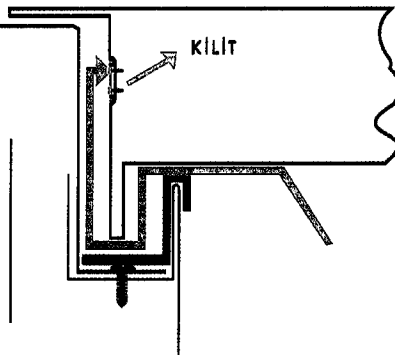
OLARAK ÜRETİLEN PATENTLİ

(2001-2469) TIRNAKLI VE

KADEMELİ ÇELİK KAPI SADECE

KULÇA' DA

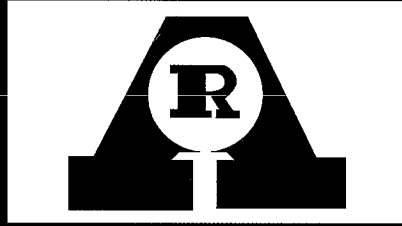
Organize Sanayi Bölgesi
24. Cad. No: 19 KAYSERİ
Tel: (352) 321 34 00
Fax: (352) 321 34 24
www.kulca.com
kulca@kulca.com

GÜLEN
İNŞAAT SAN. LTD. ŞTİ.

TEMİZLİK
& GÜVENLİK
HİZMETLERİ

İnönü Bulvarı Karakuş Sk.
Eras İş Merkezi
No. 6/603 KAYSERİ
Tel: 0.352 320 66 11 - 221 43 47
Fax: 0.352 336 17 97

ARÇAY

TEMİZLİK
İNŞ. SAN.VE .TİC. LTD. ŞTİ.

Sahabiye Mah. İstasyon Cad. Bakiöğlü Apt. No: 14 Kat : 3 Daire : 7
Kocasinan / KAYSERİ
Tel : (0 352) 222 96 49 Fax : (0 352) 222 96 50
E-mail : arcatem@mynet.com

"Türkiye'nin
tadını çıkarıyoruz"

Gold
panküp

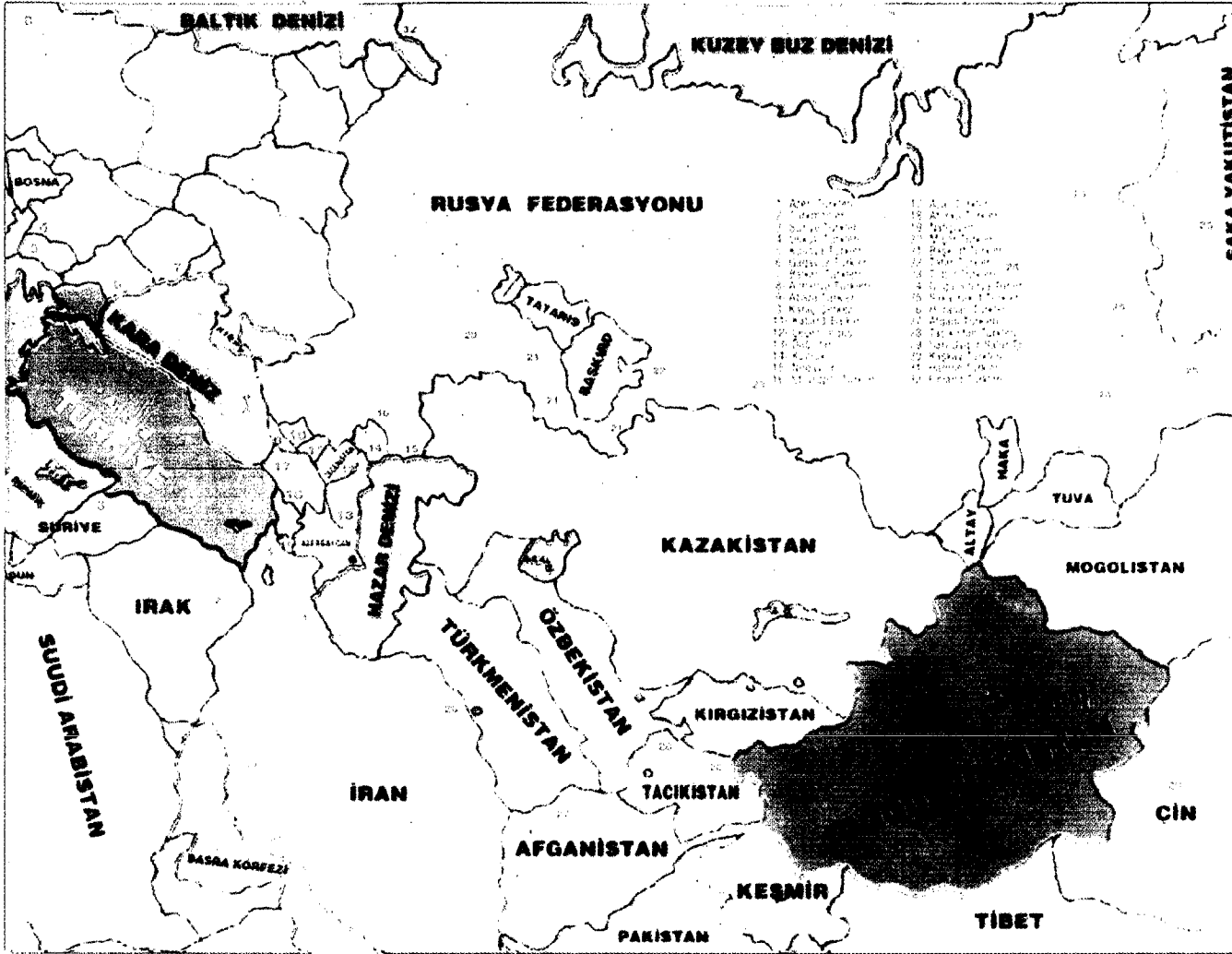

Kayseri Şeker Fabrikası A.Ş. kuruluşudur.
Osman Kavuncu Cad. 7. Km. KAYSERİ Tel: 0.352 331 24 00 Fax: 0.352 331 24 06
www.kayseriseker.com.tr

DERSHANESİ

Doğu Türkistan ÇİN İSGALİNDE

**BİREYSEL
İLGİ
DERSHANESİ**
Profesyonel, Teknolojik, Etkin, Fitt

Doğu TÜRKİSTAN
1.828.418 Km² yüzölçümü ile
35 milyon müslümanın yaşadığı
bir Türk yurdudur

GENEL MERKEZ
Hoca Ahmet Yesevi Mah. Türkistan Evleri 44. Sok. No: 28
Tel: 352.339 39 65 Fax: 337 35 04 38090 Kocasinan/KAYSERİ

ŞUBE
Sakarya Mah. Talat Paşa Bulvarı Kılıç Apt. No: 141/3
Dört Yol / Cebeci / ANKARA
Tel & Fax : 312.319 54 72
www.gokbayrak.com gokbayrak@gokbayrak.com

BİRİKİM

2000